

יהושע

שאלות ומשימות ללימוד עצמי

כתבה: יעל בן ארזה

www.daat.ac.il

אתר דעת

אב תשע"ה

כתבה: יעל בן ארזה
טלפון: 026518128
0524167880
סדר ועימוד: נקודות
גרפיקה: נעמי מרגולין

מתפרסם באתר דעת www.daat.ac.il ברשות המחברת

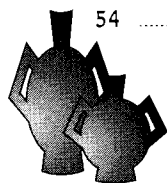
בסדרה זו יצאו החוברת הבאות:

ספר יהושע
ספר שופטים
ספר שמואל א'
ספר שמואל ב'

כולם מתפרסמים במדור תנ"ך שבאתר דעת

תוכן הענינים

1	מחמשה חומשי תורה לספר יהושע
4	דברי חיזוק ליהושע / פרק א
5	שליחת המרגלים ליריחו / פרק ב
7	נס חציית הירדן / פרקים ג-ד
9	לוח תאריכים לפרקים א-ו
10	המצוות הראשונות בארץ ישראל / פרק ה
12	דף חזרה לפרקים א-ה
14	כיבוש יריחו / פרק ו
16	מפת ירושת הארץ
17	חטא עכן, הכשלון בכיבוש העי / פרק ז
20	כיבוש העי / פרק ח
22	מעמד הברכה והקללה / פרק ח
23	לקראת פרק ט - מעשה הגבעונים
25	הגבעונים משלימים עם בני ישראל / פרק ט
27	כיבוש אזור הדרום / פרק י
29	כיבוש אזור הצפון / פרק יא
31	שירת הנצחון על מלכי כנען / פרק יב
32	דפי חזרה לפרקים א-יב
34	'הארץ הנשאת' / פרק יג
36	שבע שנות נחלה, נחלת כלב / פרק יד
37	נחלת יהודה / פרק טו
38	מפת הנחלות
39	חידות על נחלות השבטים
41	נחלת בני יוסף / פרקים טז-יז
42	נחלות שאר השבטים / פרקים יח-יט
44	הפרשת ערי המקלט וערי הלויים / פרקים כ-כא
46	שיבת חלוצי עבר הירדן לאחוזתם / פרק כב
48	דברי יהושע האחרונים / פרק כג
50	כריתת הברית בשכם / פרק כד
53	מבנה ספר יהושע
54	'משחק הזכרון'

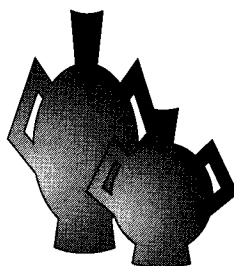

בעזרת ה', אלול תש"ס

תודה וברכה

למנהל האולפנא הרב מאיר יעקובוביץ
שעודד, תמך וסייע בהוצאת החוברת לאור
לרב שמואל כ"ץ - רב האולפנא
למורות לתנ"ך: גב' אסתר פרבשטיין, גב' רחל קינרייך,
גב' נורית פריד וגב' שפרה שטרן -
על ההערות המועילות והעצות המחכימות.

ולבנות האולפנא - 'תלמידותי יותר מכולם...'
תודה מיוחדת על חלקן הרב בעבודה זו.

להכנת החוברת נעזרתי בין השאר בספרים הבאים:

פרשיות בספרי נביאים - לרב יצחק לוי ז"ל

מעבור הארץ - לרב אברהם רמר ז"ל

הקדמת דעת מקרא לספר יהושע

עוז ועונה - לרב יגאל אריאל

הערות ותיקונים יתקבלו בברכה.

יעל בן-ארזה

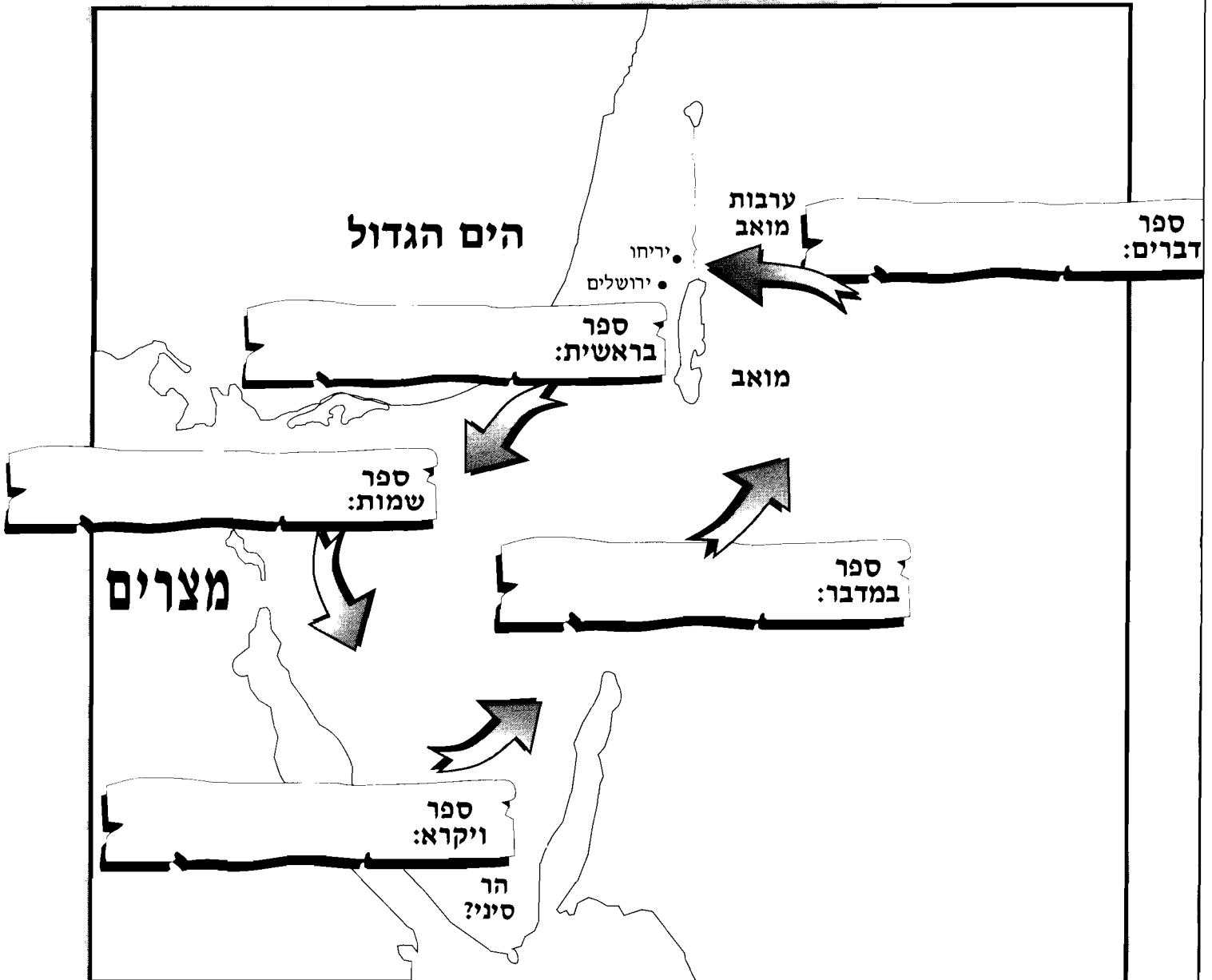
מחמישה חומשי תורה לספר יהושע

ספר יהושע - הראשון לספרי הנביאים - ממשיך ומשלים בסיפורו את חמשת חומשי התורה.

לאורך התורה כולה חוזר ונשנה ענין היעוד של עם ישראל:

שמירת התורה וקיום מצוותיה בארץ ישראל
החל מהבטחת הארץ לאברהם אבינו, דרך גלות מצרים וקבלת התורה, וכלה בדברי משה האחרונים בערבות מואב.

עייני בתנ"ך ומצאי בכל חומש פסוק אחד בו מוזכרת ארץ ישראל או מדובר עליה. (כגון בהבטחת הארץ לאבות, קיום מצוות בארץ, ועוד...). את הפסוקים צטטי במקומות המתאימים במפה.

בספר יהושע מתגשם היעוד ונסגר מעגל; בני ישראל נכנסים אל הארץ הנכספת, כובשים ומחלקים אותה לשבטים, ומתחילים את דרכם כעם מאוחד החי על-פי תורת ה' ומצוותיה.

רעיון זה, מתבטא בדברי חז"ל:

"אלמלא חטאו ישראל - לא ניתן להם
אלא חמישה חומשי תורה, וספר יהושע בלבד...
שערכה של ארץ ישראל הוא".

נדרים (כב)

אלמלא חטאו ישראל, די היה בחמשת חומשי תורה ובספר יהושע בלבד - כי בספר זה נשלמה התכנית שמבראשית, כפי שנאמרה לאברהם (בראשית יג, טו):

כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעַךָ עַד עוֹלָם.

ספר יהושע נכתב ברובו על ידי יהושע עצמו, כפי שאמרו חז"ל
במסכת בבא בתרא (יד, ב): "יהושע כתב ספרו..."

ממשה ליהושע

משה רבינו, המנהיג שהוביל את בני ישראל משעבוד מצרים, להר סיני, וסבב עמם במדבר ארבעים שנה, סיים את תפקידו בערבות מואב. בז' באדר מת משה, שלשים יום מז' אדר ועד ז' ניסן, היו עסוקים בני ישראל באבל, בבכי ובהספד.

ויעל משה מעדבת מואב אל הר נבו... וימת שם משה עבד ה'...
ויבכו ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בני אבל משה.
ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו בני ישראל...
(דברים לד ח-ט)

את שליחות משה ממשיך יהושע, תלמידו הנאמן. הוא נבחר להנהיג את בני ישראל מערבות מואב לארץ ישראל.

מדוע נבחר יהושע להנהיג את העם ולהכניסו לארץ ישראל?

1. עייני במקורות הבאים (מהתנ"ך ומהמדרש) וסמני ✓ ליד המשפטים הנכונים.
 2. העתיקי את האותיות המופיעות ליד המשפטים הנכונים למסגרת שבסוף השאלה, מה קיבלת?
- שמות יז, ח-יג שמות לג, יא במדבר יג, ב, ח / יד, ו-ח דברים לד, ט

אמר לו (למשה) הקב"ה: יהושע הרבה שירתך והרבה חלק לך כבוד והיה הוא מעריב ומשכים לבית הועד שלך. הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורש את המחצלאות, הואיל ושימשך בכל כוחו כדאי הוא שישמש את ישראל.

(במדבר רבא כא)

אמר משה, רבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד בעם, שאינם דומים זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו.

עפ"י רש"י
במדבר כז, טו

יהושע יושב ודורש ויודעין הכל שהתורה של משה.

(שקלים ב, ה)

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו'...

(אבות א, א)

1. עדש יהושע יצא בראש העם למלחמה עם עמלק.
2. הקי יהושע היה משרת משה נער לא ימיש מתוך האוהל.
3. לרמ יהושע קפץ ראשון לים סוף.
4. ששש יהושע היה מן המרגלים אשר יצאו לתור את הארץ. יהושע לא חטא עם המרגלים אלא בטח בה' שיביא את העם אל ארץ ישראל.
5. מהה יהושע היה מלא רוח חכמה.
6. דפת יהושע היה מעושי המשכן.
7. רחש יהושע שימש את הלומדים שבאו לשמוע את תורת משה.
8. רבק יהושע היה כהן.
9. ששל יהושע הבין ללב האנשים השונים בעם.
10. יהע יהושע היה תלמיד משה וקיבל ממנו את תורתו זו שבכתב וזו שבעל־פה.

ש	ל	ו	מ	ע	ש	א	ל		
		ש	ו		ו	מ	י	ז	

(בראשית רבא נח, ב)

פרק א

דברי חיזוק ליהושע

בפסוקים א-ט מוזכרות הבטחות ה' ליהושע ודברי חיזוק לקראת תפקידו.

1. מה מבטיח ה' ליהושע? (ציני שתי הבטחות)

2. באיזה ביטוי מחזק ה' את יהושע בתחילת דרכו?

3. הצלחתו של יהושע בהנהגת העם ובכיבוש הארץ מותנית בדבר אחד שעליו לעשותו ביום ובלילה,

מהו? צטטי.

לפני הכניסה לארץ פונה יהושע לשוטרי העם, ולבני ראובן גד וחצי שבט המנשה.

1. יהושע מצוה את השוטרים לעבור במחנה, מה עליהם להודיע לעם?

2. איזו הבטחה שנתנו שנים וחצי השבטים למשה, מזכיר עתה יהושע?

3. מתי ישובו ראובן גד וחצי המנשה לבתיהם?

בפרקנו חוזר הביטוי "חזק ואמץ" מספר פעמים.

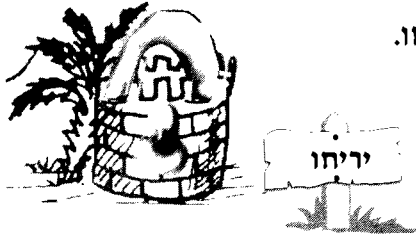
1. כמה פעמים מוזכר הביטוי בפרקנו?

2. באיזה ענין נכתב "חזק ואמץ מאד"?

3. במה שונה הפעם האחרונה בה נאמר ליהושע "חזק ואמץ" (פס' יח), מן הפעמים הקודמות?

מורה ב

שליחת המרגלים ליריחו

עוד לפני שחצו בני ישראל את הירדן, שולח יהושע שני מרגלים ליריחו.
יריחו היתה עיר סֶפֶר (יושבת על הגבול) ועיר מבצר חזקה.
חז"ל קוראים לה "מנעולה של ארץ ישראל" (במ"ד טו, יב).

המרגלים מגיעים לפונדקה של רחב כדי לאסוף ידיעות על העיר. רחב הבחינה שאין הם מאנשי המקום, והבינה שהם מבני ישראל. רחב ידעה כי אם תעזור לאנשים אלו היא עשויה להמיט אסון עליה ועל משפחתה, אך יתכן שדוקא העזרה, עשויה להביא לה הצלה בעתיד. למרות חששותיה מחליטה רחב להסתכן ולסייע לשני המרגלים.

1. רחב מסתירה את המרגלים ב _____
2. רחב מטעה את שליחי מלך יריחו ואומרת להם: _____
3. לאחר דבריה אל המרגלים, רחב מורידה אותם ב _____ בעד ה _____
רחב מייעצת להם להתחבא ב _____, במשך _____ ימים,
ולאחר מכן לשוב למחנה ישראל בשיטים.

1. סמני בתרשים בצבע אדום את דרכם של שליחי המלך ברודפם אחרי המרגלים, עד שהתיאשו מחיפושיהם וחזרו ליריחו (פס' ז, כב).
2. סמני בצבע כחול את דרכם של המרגלים מן השיטים ובחזרה.
מדוע רחב מחליטה לסייע לבני ישראל?

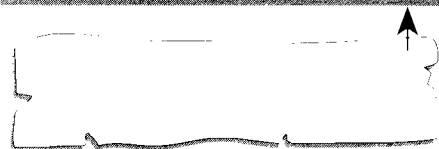
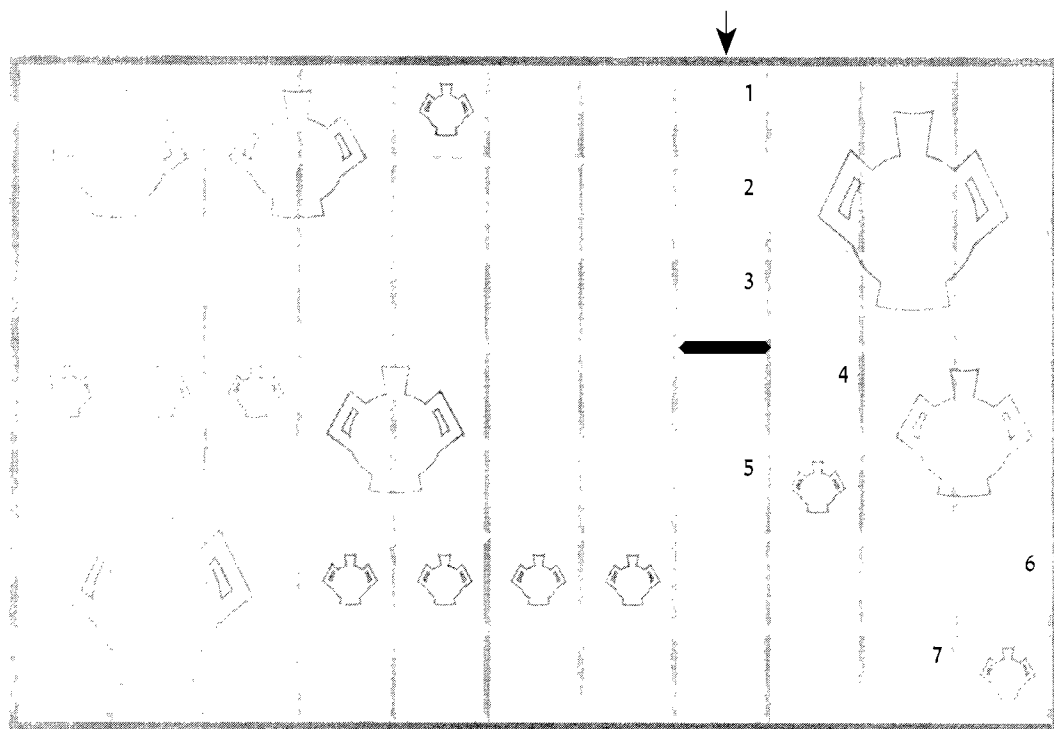
המרגלים היתנו עם רחב שלושה תנאים להצלתה:

1. הסימן שבו יכירו את ביתה יהיה _____
2. בביתה יתאספו _____
3. כדי שאנשים אחרים לא יתלו את הסימן בחלונותיהם, אסור לרחב _____

רחב הייתה שקועה ארבעים שנה בחטא ובפריצות עד שהכירה במלכות ה', והחליטה להסתכן ולסייע לבני ישראל. בדברי חז"ל מוזכר (זבחים קטז, מגילה יד) כי רחב התגיירה, נישאה ליהושע וזכתה כי יצאו ממנה שמונה כהנים נביאים.

השלימי את התשובות בתשבץ – כל המילים לפי הכתיב בתנ"ך.

1. מילה המופיעה בתחילת הפרק ומשמעותה: בסתר.
2. אחד ממלכי האמורי שבני ישראל כבשו את ארצו (פס' י).
3. ביטוי בן שתי מילים שמשמעותו: 'עון הריגתו על ראשו תהא, כי הוא יגרום מיתתו' (רש"י - פסוק יט).
4. ביתה של רחב היה בקיר ה _____.
5. "וְנִשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבּוֹ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּ _____ מִפְּנֵיכֶם" (יא).
6. מחנה ישראל בעבר הירדן המזרחי - משם נשלחו המרגלים ליריחו (א).
7. קנים ששמים על הגג כדי ליבשם - שם החביאה רחב את המרגלים.

מה קיבלת בטור המודגש?

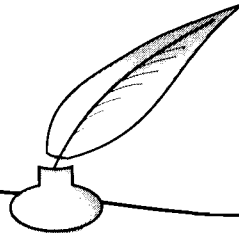
באיזה הקשר מופיע ביטוי זה בפרק? _____

פזרנו ו-ז

נס חציית הירדן

בא אִימָנוּ לֵאמֹר

השלימי את המשפטים:

ט' בניסן, שנת 2488 אבריאל העולם

הבוקר אנו נפרדים מן המקום בו ישבנו ימים רבים. פרקנו את המחנה אשר בערבות מואב, ואנו עומדים להיכנס אל הארץ המובטחת. ההכנות נשלמו, וכיון שזריזים מקדימים למצוות, יצאנו כבר _____ נסענו מן ה _____ ובאנו עד לירדן. במשך היום קיבלנו הוראות אחרונות מן השוטרים: כאשר נראה את _____ עלינו ללכת אחריו, אך בגלל קדושתו יש לשמור על מרחק של _____ בינינו ובינו. כולנו נרגשים מאוד, אני מביט אל הירדן, והוא מלא על כל גדותיו. בחודש ניסן מפשרים השלגים בחרמון וכל הנחלים מובילים את מי הגשמים אל הירדן. אני תוהה בלבי כיצד נעבור בו כולנו, עם שלם, אנשים נשים וטף? כיצד נגיע אל ארץ ישראל? הנה פונה אלינו יהושע ואומר: "התקדשו" _____ אנו לנים כאן הלילה, ומחכים בקוצר רוח ליום המחרת.

י' בניסן, שנת 2488 אבריאל העולם

הלילה עבר ובוקר חדש עולה מעל הרי מואב. כולנו מזדרזים ועומדים מוכנים לצאת לדרך. יהושע אוסף אותנו בשנית לשמוע את דברי ה', ומיד לאחר מכן אנו פונים ומגיעים לשפת הירדן. הכהנים הנושאים את ה _____ מתקרבים למים, והנה מתרחש נס ופלא לנגד עינינו, ברגע ש _____ נגעו במים - נפסקה זרימתם! המים הזורמים מלמעלה חזרו לאחור ונעמדו "נד" _____ "הרחק מן העיר _____". שאר המים, המשיכו לזרום כמנהגם, למטה אל ים המלח. אפיק הירדן ממולנו היה יבש, וכולנו מליוני אנשים ונשים, זקנים וילדים נכנסנו לירדן.

יהושע מצוה כי שנים-עשר אנשים משבטי ישראל, איש לשבט, ישאו מן הירדן
 שתיס-עשרה _____, יעבירו אותן עימם ויניחו אותן ב _____
 מצבה זו שתוקם בגלגל תהיה זכרון לדורות הבאים, כאשר יראו הבנים את האבנים ושאלו:

"מה _____?"

נספר להם על הניסים המופלאים שעשה לנו הקב"ה בכניסתנו לארץ.

מצבת זכרון נוספת הקים יהושע בתוך ה _____
 במקום בו עמדו רגלי הכהנים, גם במצבה זו היו _____ אבנים כמספר שבטי ישראל.
 צפינו בשנים-עשר האנשים וביהושע שמילאו את שליחותם.

לאחר מכן, ברגע ש _____ - שבו מי הירדן לזרום כמנהגם מאז ומתמיד...

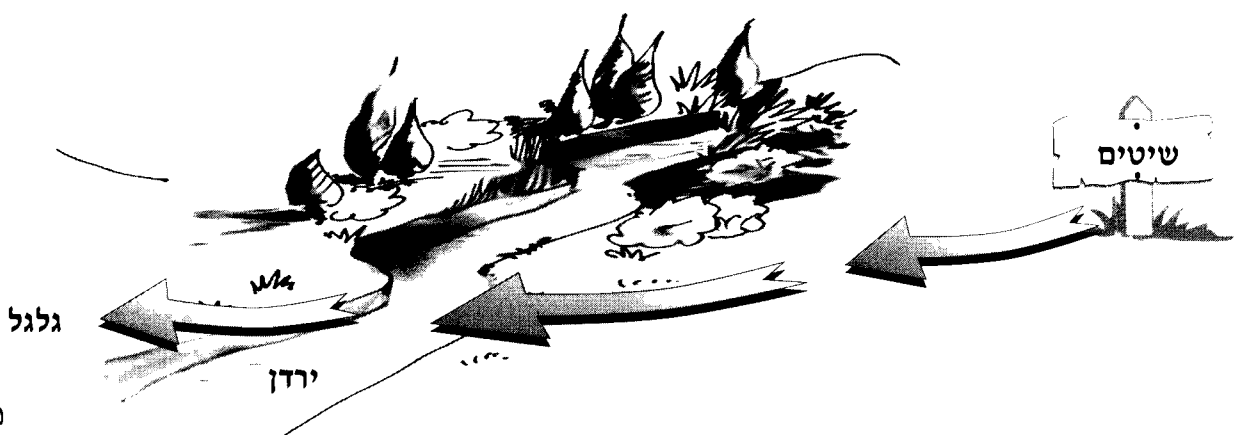
אנו עומדים על אדמת ארץ ישראל!

סבא שלי נזכר בהתרגשות בנס _____
 שנעשה על ידי משה כשיצאו ישראל ממצרים, והנה גם עתה בכניסה לארץ מתרחש נס דומה
 על ידי יהושע. עתה היכרנו בגדלות יהושע, ממשיך דרכו של משה.
 נס זה חיזק את האמונה בליבנו ופירסם את יד ה' בעולם כולו, כפי שאומר יהושע (פס' כד):

" _____ "

יריחו

מחנה ישראל

לוח תאריכים לפרקים א-ו

חודש ניסן

ראשון	א	שני	ב	שלישי	ג	רביעי	ד	חמישי	ה	שישי	ו	שבת	ז
ראשון	ח	שני	ט	שלישי	י	רביעי	יא	חמישי	יב	שישי	יג	שבת	יד
ראשון	טו	שני	טז	שלישי	יז	רביעי	יח	חמישי	יט	שישי	כ	שבת	כא
ראשון	כב	שני	כג	שלישי	כד	רביעי	כה	חמישי	כו	שישי	כז	שבת	כח

בז' באדר מת משה וישראל התאבלו שלושים יום על פטירתו, עוד בימי אבלו של משה בו' בניסן החל יהושע בהכנות לכיבוש הארץ. עייני בפרק ב' בפסוק א ובפסוק כב, כתבי בלוח התאריכים, מה ארע מו' ועד ח' בניסן.

עייני בפרק א' פסוקים י-יא וכתבי בלוח, מה ארע בשלושת הימים מז' ועד ט' בניסן.

עייני בפרק ד' בפס' יט, השלימי בלוח מה ארע בי' בניסן.

נוכח

המצוות הראשונות בארץ ישראל

יהושע וכל בית ישראל חונים עתה בגלגל, מול חומות יריחו המבוצרות ושעריה הסגורים - "מנעולה של ארץ ישראל".
 אילו היה כיבוש ארץ ישראל ככיבוש כל הארצות, היו צריכים בני ישראל לצאת מיד להתקפה על יריחו, לפני שהכנעני יתאווש מתדהמתו לאחר נס מעבר הירדן, אולם שנים-עשר יום מי"א בניסן ועד כ"ב בניסן, יושבים בני ישראל בגלגל ועוסקים במצוות.

ברית מילה

סמני ✓ ליד התשובה הנכונה.

1. "עשה לך חרבות צרים ושוב מל את בני ישראל שנית" (ב)
 מתי נימולו ישראל לראשונה? (פסוקים ד-ה).

1. במשך המסע במדבר.
 2. לפני שיצאו ממצרים.
 3. לאחר מלחמת עמלק.

2. איזו מצוה קיימו דור יוצאי מצרים לאחר שנימולו? עייני בשמות יב, כא, (לאדם ערל אסור לקיים מצוה זו!).

1. קורבן הפסח
 2. שבת
 3. הקרבת העומר

מדוע לא נימולו בני ישראל במדבר?

"לפי שנאמר: 'על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו', ולא היו יודעים יום נסעם, ואם היו מלים הילודים והיו נוסעים, היו הנימולים בסכנה מפני הדרך..."

(רד"ק)

הגבעה שבה נימולו בני ישראל נקראה: גבעת ה_____

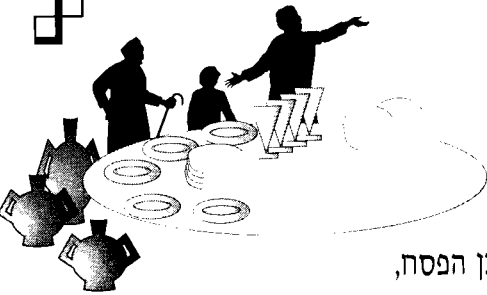
- גבעה זו נמצאת בגלגל.

מדוע נקרא הגלגל בשמו זה? צטטי את המילים במקום המתאים.

בי"א ניסן לאחר המילה הסרתי את הגנאי והבושה שהייתם ערלים כמו המצרים.

בפסוקים ב-ח ישנו פועל החוזר מספר פעמים.

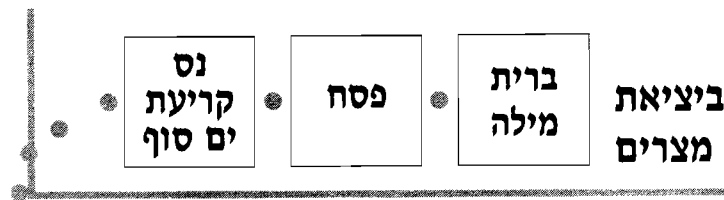
1. מהו הפועל? _____
 2. כמה פעמים הוא מופיע? _____
 3. מה הקשר בין מספר זה וברית מילה? _____

מצות הפסח

בגלגל הקימו ישראל את המשכן. בערוב היום בי"ד בניסן, החלו בני ישראל בהכנת קרבן הפסח, ובלילה התכנסו כולם, לאכילת הפסח המצה והמרור. הבנים שואלים למשמעות החג, והאבות מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה...

במעשים שנעשו לפני יציאת מצרים יש דמיון והקבלה, למעשים שנעשו בכניסה לארץ. השלימי בתרשים את המעשים הדומים בכניסה לארץ.

40 שנה במדבר

המשיכי לכתוב בלוח התאריכים (בעמוד 9) מה ארע בכל תאריך:

י"א בניסן: פרק ה' פסוק ב

י"ד בניסן בין הערביים - ט"ו בניסן: פסוק י

ט"ז בניסן: פסוק יב (בז' באדר כאשר מת משה פסק המן מלרדת, המן שירד בז' אדר נעשה בו נס, והספיק לבני ישראל עד ט"ו בניסן).

התגלות מלאך ה' ליהושע

המלאך נשלח אל יהושע כדי לחזקו לקראת כיבוש הארץ.

באיזו דמות נראה המלאך ליהושע?

"הֲלֵנוּ אִתָּהּ אִם לְצַרֵּינוּ?"

1. מי אמר למי?

2. הסבירי את השאלה:

בן אברהם אפרקים א-ה

מי אמר למי?

1. "הלוא צויתיה חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת"
2. "ואתם תעברו חמשים לפני אחיכם... ועזרתם אתם"
3. "הוציא האנשים הבאים אליך... כי לחפר את כל הארץ באו"
4. "ועתה השבעו נא לי בה' כי עשיתי עמכם חסד"
5. "אך רחוק יהיה ביניכם ובינו כאלפים אמה במדה אל תקרבו אליו"
6. "של נעלה מעל רגלך כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא"

בפסוקים הבאים חסרים שמות אברים מגוף האדם, השלימי אותם.

1. "כל מקום אשר תדרך _____ בן, לכם נתתיו"
2. "והרימו לכם איש אבן אחת על _____ למספר שבטי ישראל"
3. "למען דעת כל עמי הארץ את _____ ה' כי חזקה היא"
4. "ויהי כשמע כל מלכי האמרי... את אשר הוביש ה' את מי הירדן... וימס _____"
5. "ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא _____ וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה _____"

התאימי בין שני חלקי הפסוק בטור א' ובטור ב':

והגית בו יומם ולילה"

"כאשר הייתי עם משה

אֶהְיֶה עִמָּךְ לֹא אֲרַפֶּךָ וְלֹא אֶעֱזָבְךָ"

"לא ימוש ספר התורה הזה מפיד

אם לצרינו"

"התקדשו

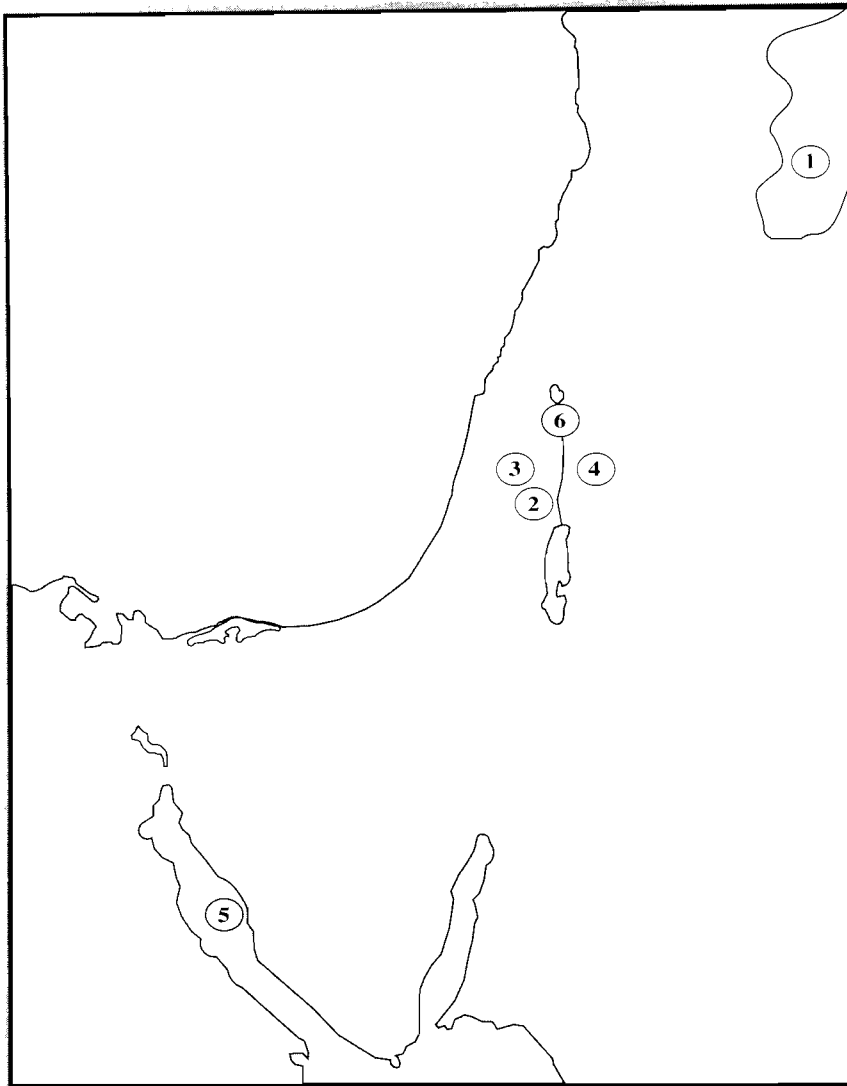
לאמור מה האבנים האלה"

"אשר ישאלון בניכם מחר את אבותם

כי מחר יעשה ה' בקרבכם נפלאות"

"הלנו אתה

מקומות וארועים

1. במפה שלפניך מופיעים מספרים, כל מספר מרמז לשם של מקום. כתבי בטבלה לאיזה מקום מרמז כל מספר.
2. צייני מה ארע במקום זה, או באיזה הקשר הוא מוזכר בספר.

המספר	באיזה הקשר נזכר המקום?
	נהר פרת (פרק א)
	ים סוף (פרק ב)
	ירדן
	שטים
	גלגל
	יריחו

וירי

כיבוש יריחו

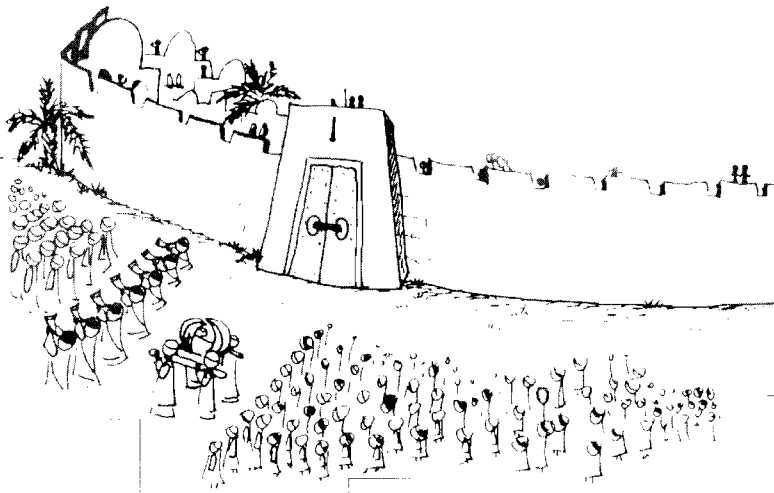
כיבוש העיר הראשונה בארץ ישראל לא נעשה בדרך הטבע, בטכסיסי קרב ומלחמה. ארון הברית שיצא עם ישראל כשעברו את הירדן נישא אף עתה על ידי הכהנים – ויריחו נכבשת בדרך נס.

עייני בפסוקים ב-י, והקיפי בעיגול את המספר המתאים.

1	6	7	10	1. כמה פעמים הקיפו בני ישראל את יריחו בכל יום?
1	6	7	10	2. כמה ימים נהגו כך?
1	6	7	10	3. כמה פעמים הקיפו את העיר ביום השביעי?
1	6	7	10	4. כמה כהנים נשאו שופרות?

כמה פעמים בסך הכל, הקיפו את יריחו בכל שבעת הימים?

לפניך תיאור גרפי של התהלוכה שסבבה את יריחו. השלימי במלבנים הריקים את סדר ההולכים.

בראש יצא:

בסוף צעד
המאסף

- מי היה החלוץ? (יהושע א' יב-טו)
- איזה שבט צעד תמיד בסוף המחנה?

"הֲרִיעוּ כִּי נָתַן ה' לָכֶם אֶת הָעִיר" –

- מי אמר למי?
- מתי נצטוו העם להריע? (פס' כ)
- מה ארע לאחר שהעם הריע?

פתחי בלוח התאריכים (עמ' 9) והשלימי בו מה ארע בתאריכים הבאים:

- כב-כז ניסן: פסוק ג
- כח ניסן: פסוקים ד-ה

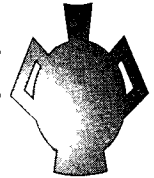
החרם על שלל יריחו

1. איזה איסור הוטל על שלל יריחו?

2. מה עשו ישראל בכלי המתכת שהיו בשלל? (פסוק כד).

3. מה עשו בשאר שלל העיר?

ולפי שהיה יום שבת אותו יום שכבשו את יריחו, לכך החרים את יריחו תחילה...
 אמר יהושע: השבת - כולה קודש, וכל מה שנכבש בשבת יהיה קודש.
 ... אמר ר' יהודה הלוי בר שלום: לימד לישראל מה שאמר הקב"ה: "ראשית ערסתכם
 חלה תרימו תרומה" (את החלק הראשון מן החלה אנו מפרישים לה).
 אמר יהושע: הואיל וכבשנו אותה תחילה, נקדוש את כל שללה לגבוה (=לה).

(במדבר רבא יד, א)

עייני במדרש, מדוע אסר יהושע לקחת משלל יריחו?

1.

2.

ענין הצלת רחב, חוזר בפרקנו ארבע פעמים. מה לדעתך רצה הנביא ללמדנו בחזרה זו?

הנצחת הנס

אָדוֹד הָאִישׁ לִפְנֵי ה' אֲשֶׁר יָקוּם וּבְנֶה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ
 בְּבָכְרוֹ יִסְדְּנָהּ וּבְצַעֲרֶיהָ יִצִּיב דְּלָתֶיהָ.

1. הסבירי את תוכן קללת יהושע לאיש הבונה את יריחו.

2. עייני במלכים א פרק ט"ז, לד - מי ניסה לבנות את יריחו ומה עלה בגורלו?

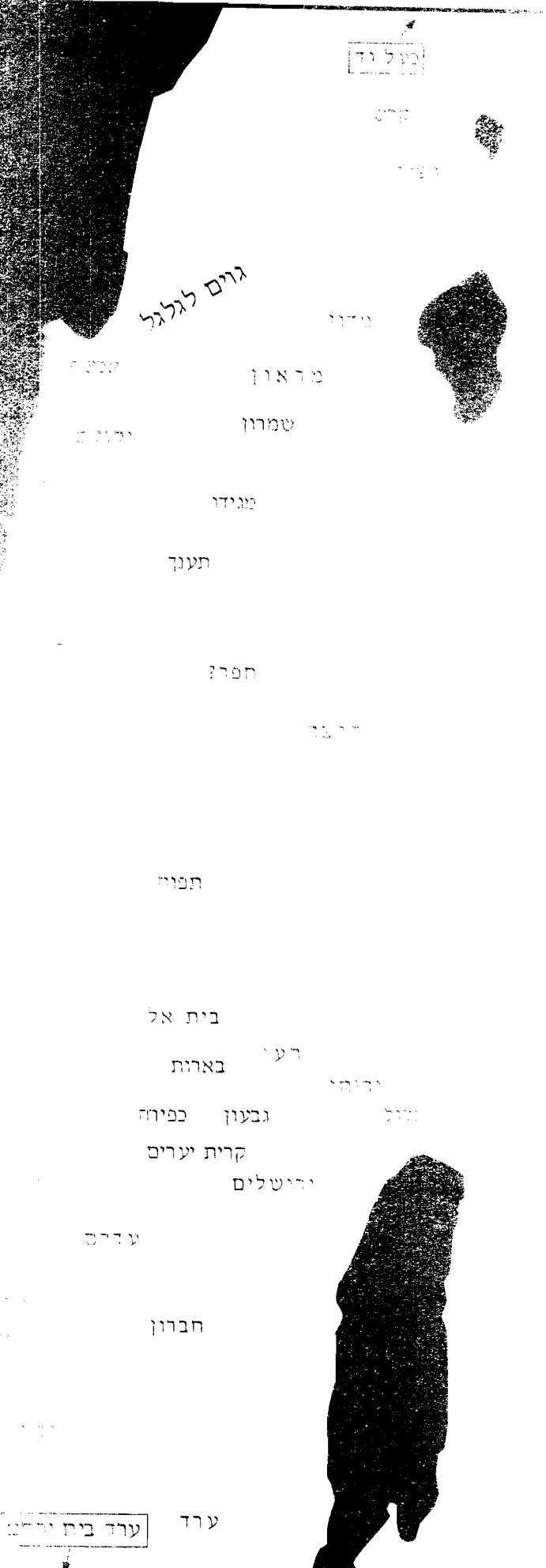
3. מצאי בתפזורת שני פסוקים מן הפרק (למעלה למטה קדימה ואחורה):

י	א	ו	ה	ר	ו	כ
ת	ר	י	א	י	ע	י
ס	י	ח	ב	נ	ת	נ
ג	ס	ו	א	י	נ	ה
ר	ת	א	ו	ר	י	ל
מ	ו	צ	ו	פ	ע	כ
ס	ת	א	י	צ	ה	מ
ג	ר	י	נ	ק	ת	א

1. "יְרִיחוֹ סִגְרָת וּמִסְגְּרָת... אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא".

2. "הָרִיעוּ כִּי נָתַן ה' לָכֶם אֶת הָעִיר".

מפת ירושת הארץ

ריחי

חטא עכן, הכשלון בכיבוש העי

צבעי ב"מפת ירושת הארץ" (עמ' 16) את יריחו - העיר הראשונה שכבשו ישראל.

עתה פונים בני ישראל לכיוון מרכז הארץ, ויעד המלחמה השניה הוא העי.

למהלכי יהושע בכיבוש הארץ אנו מוצאים סיבה רוחנית וסיבה צבאית.

מבחינה רוחנית: דרך הליכתו של יהושע במלחמותיו מכוונת עם הדרך בה הלכו האבות בארץ ישראל

בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים", אברהם בא לארץ עד מקום שכם והקים שם מזבח, ומשם פנה

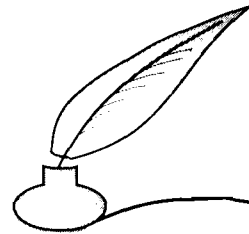
דרומה, ובנה מזבח בין בית אל ובין העי. ואף יהושע ובני ישראל צועדים בעקבות האבות (במהופך)

אל העי, ואחר-כך לשכם.

מבחינה צבאית: עייני ב"מפת ירושת הארץ", מדוע לדעתך מתקדם יהושע לעבר מרכז הארץ?

לפניך "דף נוסף מיומנו של אליסף" - השלימי בו את המילים החסרות.

דף מיומנו של אליסף

חומות יריחו נפלו ושקעו באדמה. השמועה על כך הגיעה לכל קצווי הארץ וגרמה לפחד רב.

עתה אנו נערכים לכיבוש העי.

יהושע שולח _____ כדי לבדוק את המקום. למרגלים נראה כיבוש העי משימה קלה

ולכן יעצו לשלוח רק _____ או _____ לוחמים לכיבוש העיר.

יהושע שומע לעצתם ושולח אל העיר _____ לוחמים.

יהושע עצמו נשאר במחנה, וכולנו מתפללים להצלחת לוחמינו.

ציפינו לניצחון מהיר, אך מתברר כי אסון נורא ארע!

אנשי העי הרגו _____ איש מחיילינו, וכל הלוחמים הנותרים נסו על נפשם

אל המחנה בגלגל.

המפלה הדהימה ושברה את רוח העם: (צטט)

יהושע וזקני ישראל _____ בגלל האבל והצער.

האם הקב"ה הסיר את השגחתו מעימנו ועזבנו?

כיצד נוכל להמשיך בכיבוש הארץ?

יהושע נופל על פניו וזועק לה'. ממה חשש יהושע? (פסוקים ז-ט)

למחרת בבוקר, לאחר לילה של התקדשות והיטהרות, עמדו ישראל לפני יהושע ואלעזר הכהן הגדול, שהיה לבוש בבגדי כהונה. יהושע ראה שאבנו של שבט יהודה בחושן אינה מאירה כתמיד, וידע כי משבט זה יצא החוטא. לאחר מכן נערך הגורל, והמשפחה והאיש נלכדו והתגלו. השלימי, מה עלה בגורל:

המשפחה:

בית האב:

האיש:

מתחי קו בין הכותרת בטור א' והפסוק המתאים לה בטור ב'.

"בְּנֵי שִׁים נָא כְּבוֹד לַה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תוֹדָה"

"חָטָא יִשְׂרָאֵל... וְגַם לָקַחוּ מִן הַחֶרֶם"

"וְנִקְרַבְתֶּם בְּבִקְרָה לְשַׁבְּטֵיכֶם"

"אֲמַנָּה אֲנֹכִי חָטָאתִי לַה'... וְכָזָאת וְכָזָאת עָשִׂיתִי"

"וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל אֲבָן"

"וְאַחַמְדָם וְאַקְחָם וְהֵנָּם טְמֵנִים בְּאַרְץ בְּתוֹךְ הָאֱהָלִי"

"מָה עֲכָרְתָנוּ (הבאת עלינו רעה) - יַעֲכֹרְךָ ה' בַּיּוֹם הַזֶּה"

סיבת המפלה בעי

אופן מציאת האשם

פניית יהושע לחוטא

וידוי עכן

מקום המחבוא של השלל

עונשו של עכן

(יש מפרשים שבני עכן ידעו על החטא, ולכן נענשו עמו. ויש מפרשים שלא נענשו, ורק הובאו למקום לראות במותו, כדי שלא ילמדו מדרכיו).

משמעות השם "עמק עכור"

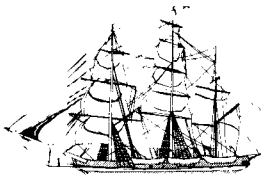
(המקום בו מת עכן)

כל ישראל ערבים זה בזה

כיצד התקיימו בפרקנו דברי חז"ל - "כל ישראל ערבים זה בזה"?

תני חזקיה: ..נמשלו ישראל לשה. מה שה זה לוקה על ראשו או באחד מאבריו, וכל איבריו מרגישים, כך הן ישראל.

תני רשב"י: משל לבני אדם שהיו יושבין בספינה. נטל אחד מהם מקדח והתחיל קודח תחתיו. אמרו לו חבריו: מה אתה יושב ועושה?! אמר להם: מה איכפת לכם? לא תחתני אני קודח? אמרו לו: שהמים עולין ומציפין עלינו את הספינה.

(ויקרא רבא ד)

" _____ וגם _____ את בריתי אשר צויתי אותם, וגם _____

מן החרם וגם _____ וגם _____ בכליהם" (יא).

1. השלימי את המילים החסרות מפסוק יא.

2. מהו הקושי בפסוק זה?

עייני ברד"ק, כיצד הוא עונה על קושי זה?

ומפני זה אמר 'חטא ישראל', מפני שלא נתנו עיניהם לשמור, שלא יקח אדם משלל העיר דבר.

(רד"ק ר' יח)

הרב דסלר עונה אף הוא על קושי זה ומסביר כי לכלל ישראל היה חלק בחטא עכן, כיון שלחברה יש השפעה רבה על היחידים שבתוכה.

...אם לא היינו יודעים איך היה המעשה, בודאי היינו חושבים שאם לא כל ישראל, על כל פנים רובם חטאו, או לכל הפחות חלק מסוים מן העם, שלושים אחוז, עשרים אחוז... אבל למעשה... הכתוב מודיע לנו שרק עכן עשה עברה - מכל אחוז ישראל רק איש אחד לקח מן החרם, איך יתאים זה עם מאמר ה' "חטא ישראל"? ...כני ידוע גודל ההשפעה של הציבור על היחיד שבתוכו, והעיד הכתוב שאילו היתה מעילה בחרם (נתפסת) אצלם בריחוק ובכיוזי גמור לפי מדרגתם ודביקותם - לא היה אפשר שימצא אפילו אחד שיעז לגנוב.

(מכתב מאליהו'
חלק א' עמוד 162)

כיצד יכלו ישראל למנוע את החטא? (איזו אפירה צריכה היתה להיות בעם?)

נ ו ר

כיבוש העי

1. בפסוק א' מצוה ה' את יהושע להתכונן למלחמה השנייה בעי. בפסוק זה מצויינים שני הבדלים בין המלחמה הראשונה על העי והמלחמה השנייה. השלימי את החסר בטבלה.

המלחמה השנייה	המלחמה הראשונה על העי	
		גודל הצבא
		השתתפות יהושע בקרב

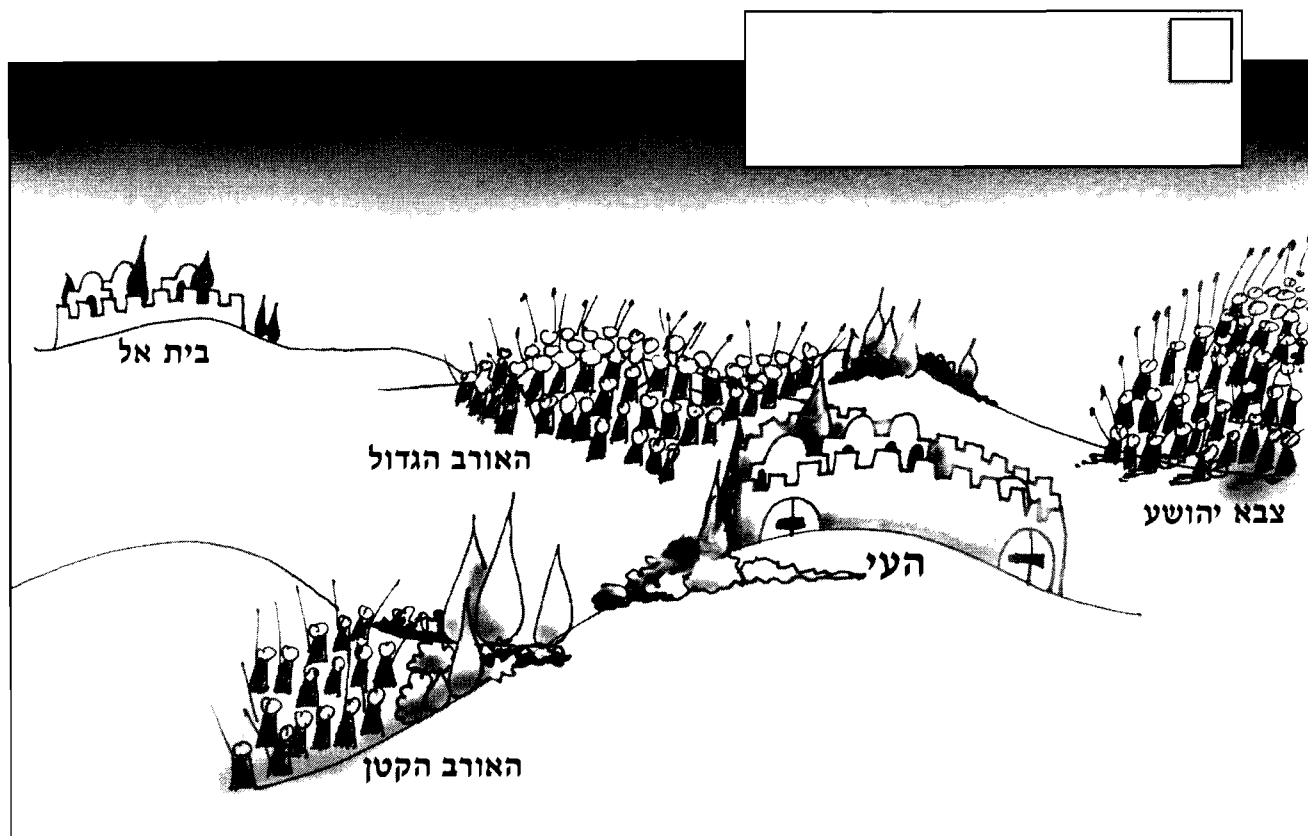
2. בפסוק ב' מצויינים שני הבדלים בין מלחמת יריחו והמלחמה בעי. מהם?

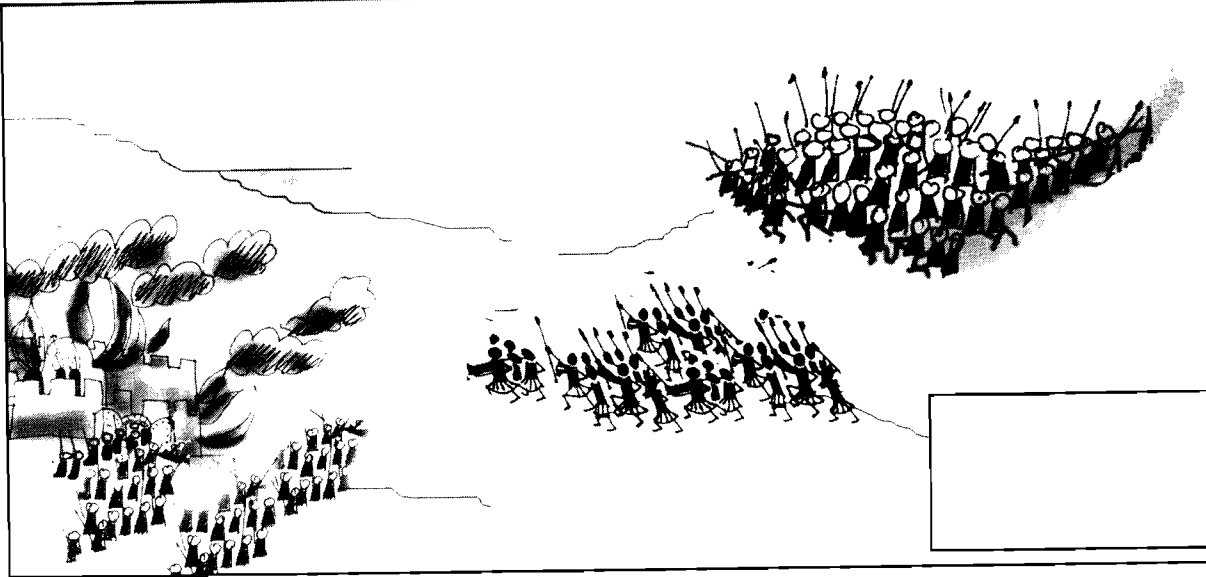
המלחמה בעי	מלחמת יריחו	
	יריחו נכבשה בדרך נס	דרך הכיבוש
		דין השלל

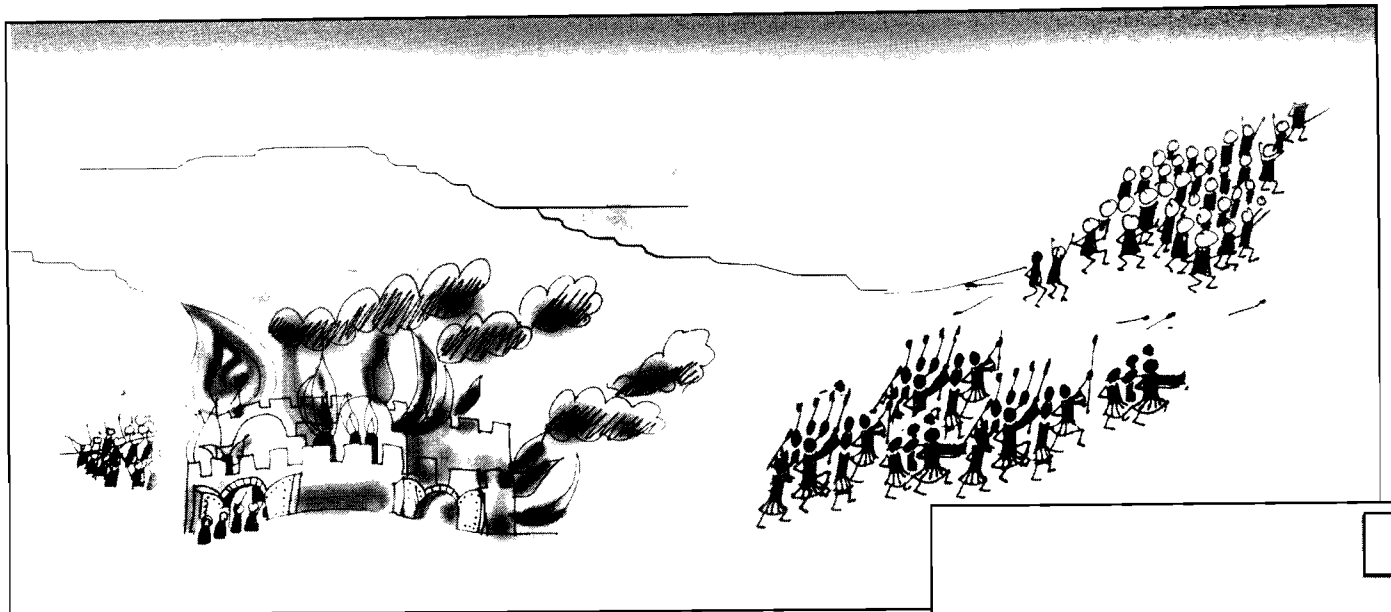
לפניך תמונות המתארות את כיבוש העי.

1. סדרי את התמונות לפי סדר התרחשותן - כתבי מספר בריבוע הקטן שליד כל תמונה.

2. תני כותרת לכל תמונה בלשון הכתוב או בלשונך - את הכותרת כתבי במלבן.

כתבי ליד כל משפט נכון, אם המשפט שגוי - תקני אותו!

1. יהושע אירגן שתי קבוצות של אורבים. אורב גדול בן 30,000 איש ואורב נוסף של 5,000 איש.
2. רוב הלוחמים מאנשי העי, יצאו לרדוף אחרי ישראל.
3. הסימן לאורב להיכנס לעי ולשרוף אותה - היה תקיעת שופר.
4. "ולא היה בהם ידים לנוס והנה" - נאמר על אנשי העי.
5. "והעם הנס המדבר נהפך אל הרודף" - נאמר על יהושע ובני ישראל.
6. יהושע הוריד את נבלת מלך העי לעת ערב ובכך קיים את אזהרת התורה על הלנת המת (דברים כא, כג).

הקמת המזבח בהר עיבל ומעמד הברכה והקללה (פס' ל-לה)

בספר דברים (כז, ב-ה) נצטוו ישראל, כי כאשר יכנסו לארץ, יקיימו שם מעמד מיוחד. בענין זה נאמרו לישראל שתי מצוות:

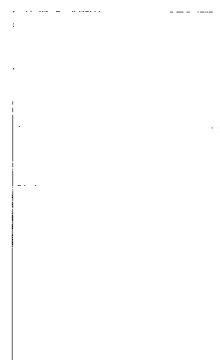
1. להקים מזבח בהר עיבל, להקריב עליו קרבנות ולכתוב על אבני המזבח את דברי התורה.
2. לקיים את מעמד הברכה והקללה בהר עיבל ובהר גריזים.

1. מאלו אבנים הוקם המזבח בהר עיבל?
2. אלו קרבנות הוקרבו על המזבח?

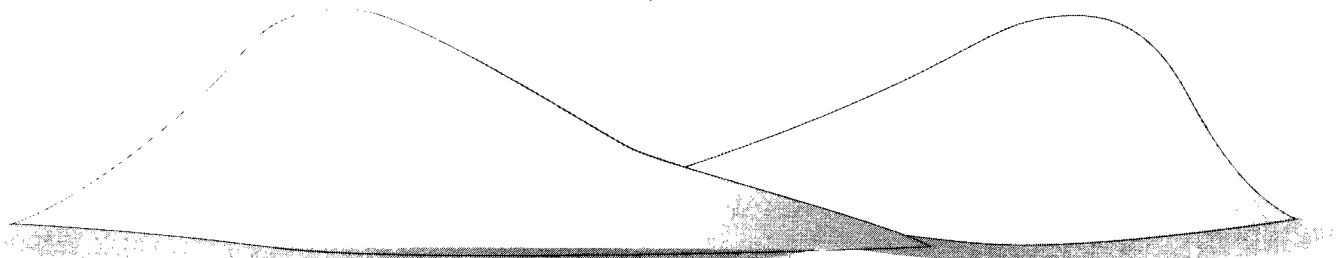
לאחר כתיבת דברי התורה על האבנים, קיימו בני ישראל את מעמד הברכה והקללה. השלימי בתרשים, במשבצות הריקות מי עמד בכל מקום (העזרי בדברים כז יא-יד, וברש"י המצוטט כאן).

"ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה לראש הר עיבל, והכהנים והלוויים והארון למטה באמצע. הפכו הלוויים פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה: ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו'... ואלו ואלו עונין אמון. חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ואומרים: ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו'..."

(רש"י, פסוק יב)

ארון ה'

הר
(ההר שכנגדו נאמרו הברכות)

הר
(ההר שכנגדו נאמרו הקללות)

לקראת פרק ט' - מעשה הגבעונים

פתחי ב"מפת ירושת הארץ" (עמ' 16) וצבעי את אזור העי.
(צבעי בצבע שונה מן הצבע שצבעת את יריחו).

עייני במפה, לאן לדעתך יפנה יהושע עתה בכיבושיו? נמקי את תשובתך.

ממלכת גבעון נמצאת במרכז הארץ. היא מורכבת מארבע ערים: גבעון, בארות, כפירה וקרית יערים, ובראשה עמדה מועצת זקנים. גבעון היתה עיר גדולה ואנשיה חזקים וגיבורים. לפניך תיאור דמיוני של ישיבה מיוחדת שהתכנסה בממלכת גבעון, כדי לדון במצב שנוצר באזור לאחר כיבושי יהושע...

כינוס מיוחד של מועצת זקני גבעון (משחק תפקידים)

נציג גבעון:

התכנסנו היום לישיבה דחופה וחשובה ביותר, עלינו לדון במצב החדש שנוצר באזור מאז נכנסו בני ישראל לארץ כנען. יריחו והעי נפלו בידי ישראל, ואנו לא הגבנו, פחדנו, חיכינו לראות כיצד יתפתחו העניינים. החדשות האחרונות הן כי עתה מתארגנת ברית בין כל המלכים כדי להילחם בבני ישראל.

נציג בארות:

לפי דעתי, ברית זו לא תצליח במשימתה. כוח עליון עוזר לישראל במלחמתם, ונגד כוח זה לא תועיל הברית כלל. ברור לכולנו כי בני ישראל ימשיכו עתה להשתלט על אזור מרכז הארץ, ולכן המלחמה הבאה תהיה נגדנו! ממלכת גבעון עומדת בפני סכנת השמדה, עלינו לפעול במהירות כדי להציל את עצמנו!

נציג כפירה:

אני לא הייתי מתייאש כל כך מהר, ואיני דוחה את רעיון הברית בין מלכי כנען. אמנם יריחו נכבשה בדרך נס, אך יושבי העי הצליחו בפעם הראשונה להניס את ישראל, וגם כשנכבשה העיר בידי ישראל, היה זה בטכסיסי מלחמה ולא ארעו שם ניסים ונפלאות...

נציג קרית יערים:

אני שותף לדעתו של נציג בארות, סכנת מוות מרחפת על ראשנו. בני ישראל הרגו את יושבי יריחו והעי, ואני חושש כי גורל דומה מצפה אף לנו...

נציג גבעון:

אני רוצה להזכיר לכולנו את האגרות שקבלנו מבני ישראל לפני שנכנסו לארץ, אז העמיד יהושע בפנינו שלוש אפשרויות:

נציג כפירה:

העם היחיד שהתייחס לאיגרת זו היה העם הגרגשי, שעזב את הארץ ופנה לאפריקה.

נציג קרית יערים:

אני חושש שעתה אחרנו את המועד ואי־אפשר עוד להשיב תשובה חיובית להצעת השלום של יהושע. האפשרות היתה קיימת רק לפני שישראל נכנסו לארץ, אבל עתה לא יסכימו עוד לשלום.

נציג כפירה:

עלינו לשים לב לפרטי הברית שהציע יהושע. השלום שבו מדובר באיגרת, אינו שלום בין בעלי ברית שוים. בני ישראל מתחייבים שלא לפגוע בנו, רק בתנאי שלא נעבוד עבודה זרה, נשמור על שבע מצוות בני נח, ונשלם להם תשלומי מיסים. אני לא מוכן להיכנע לתנאים שלהם, אנו עם חופשי בארצנו! אסור לנו לוותר על חרותנו!

נציג קרית יערים:

אז מה בכל זאת נעשה? כיצד נשמור על חיינו וחרותנו בארץ כנען?

נציג בארות:

יש לי רעיון אחר, אם לא בכוח אז במוח...
אולי נוכל להערים על בני ישראל; דומני כי מותר לבני ישראל לכרות ברית־שלום שבה שני בעלי הברית שווים ערך ושווי זכויות, עם העמים שאינם יושבים בארץ כנען.
אולי נתחפש לעם שגר בארץ רחוקה – ונבקש מהם לכרות עימנו ברית שלום. אחרי שישבעו לנו שלא יהרגו אותנו, שוב לא יוכלו להפר את השבועה!

נציג גבעון:

זהו רעיון מעניין מאוד! אבל יתכן ובני ישראל יכעסו מאוד כשיגלו את התרמית, וינקמו בנו!

נציג קרית יערים:

אני תומך בדעתו של נציג בארות. עלינו להערים על בני ישראל, בואו נתכנן את הפעולה בכיוון זה...

* * * *

**יום אחד הופיעה בשער מחנה בני ישראל, משלחת זרה ומוזרה.
אנשי המשלחת לבשו בגדים מטולאים ובלואים, והיו מצוידים בציוד ישן נושן...**

פרק י

הגבעונים משלימים עם בני ישראל

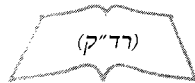
ויעשו גם המה בערמה.

"שלושה כתבים שלח יהושע עד שלא נכנס לארץ. הראשון, שלח להם: מי שרוצה לברוח - יברח. חזר ושלח: מי שרוצה להשלים ישלים. חזר ושלח: מי שרוצה לעשות מלחמה - יעשה. אם כן מפני מה הערימו יושבי גבעון? לפי ששלח להם בכלל ולא קבלו. ולא ידעו משפט ישראל ודימו ששוב אין פותחין להם לשלום".

"אם היו ישראל יודעים שהגבעונים מארץ כנען, היו אסורים לכות להם ברית, שנאמר (לענין שבעה עמי כנען): "לא תכרת להם ברית ולא תחנם..." (דברים ז, א-ב). ואם היו משלימים, היו מקבלים אותם בתנאי שיכריתו עבודה זרה מארצם, ויקבלו עליהם שבע מצוות בני נח, ויהיו עובדים לישראל ונכבשים תחת ידיהם... ואם אינם מקיימים שבע מצוות בני נח - אסור להניחם לשבת בארץ, ומצוה להחרימם ושלא לחיות מהם נשמה".

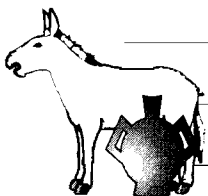

1. אלו שלוש אפשרויות עמדו בפני יושבי כנען?

2. עם אחד קרא את האיגרת הראשונה, ואכן ברח. איזה עם היה זה? הוכיחי את תשובתך מן הפסוקים - פרק ג' פסוק י, ופרק ט' פסוק א.

3. בני ישראל נצטוו להרוג את כל יושבי הארץ אלא אם יסכימו לקיים שלושה תנאים. באלו תנאים יוכלו עמי כנען להמשיך ולחיות בארץ ישראל?

4. מדוע הגבעונים נהגו בערמה ואמרו כי הם באים מארץ רחוקה?

כיצד ניסו הגבעונים לשכנע את ישראל שהם באו מארץ רחוקה, מלבד ענין הלחם, היין והבגדים הישנים? (עייני בפסוקים ט-י, על אלו ניסים "שמעו" ואלו ניסים לא מוזכרים כלל).

יהושע כרת עם הגבעונים ברית לחיותם, והנשיאים נשבעו להם שלא ימותו - אך הברית והשבועה הושגו בדרכי מרמה.

1. עייני ברד"ק האם היו ישראל מחוייבים לקיים את שבועתם לגבעונים?

2. מדוע בכל זאת לא פגעו ישראל בגבעונים?

כי בדבר הגבעונים לא חלה השבועה עליהם כלל, שהרי מוטעים היו. ומה שלא הרגום - מפני קידוש ה', שיאמרו העולם: כמה חמורה עליהם שבועה בשם ה' שאפילו נעשית בטעות לא יעברו עליה.

ישראל לא הרגו את הגבעונים, כיצד בכל זאת נהגו עימם?

לפניך חמישה פסוקים מפרקנו.

1. כתבי ליד כל פסוק: מי אמר למי? או על מי נאמר?

2. מצאי את הפסוקים בתפזורת (לאורך, לרוחב, קדימה ואחורה).

ו	י	ע	ש	ו	מ	א	ר	צ
ו	א	ל	ה	ג	מ	ב	ח	ר
ו	א	ת	ש	ל	ה	מ	ו	ק
ח	ל	פ	י	מ	ו	ה	ב	ה
ש	א	ל	ה	י	ת	ר	ע	ב
א	נ	ו	ו	נ	ה	מ	נ	א
ל	ע	ל	י	נ	ו	ק	ו	ג
ו	ב	ר	י	ת	ב	ל	ו	ת
מ	כ	ר	ד	ה	ב	ר	מ	י
א	ד	ה	א	ר	ו	ר	י	מ
ו	ע	ת	ט	ל	י	מ	ת	א

1. "וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵמָּה בְּעִרְמָה"

2. "מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ"

3. "אֱלֹהֵי שְׁלֹמֹתֵינוּ וְנַעֲלִינוּ בְּלוּ מֵרֵב הַדֶּרֶךְ מֵאֵד"

4. "וְאֵת פִּי ה' לֹא שָׁאֲלוּ"

5. "וַעֲתָה אֲרוּרִים אַתֶּם"

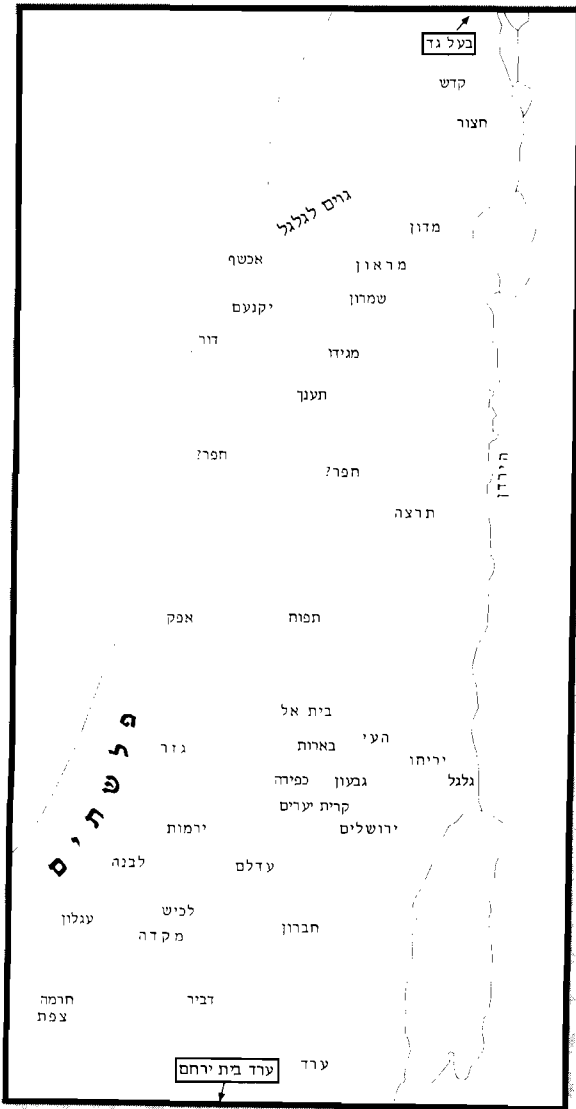

ויקרא

כיבוש הדרום

יהושע השתלט על אזור מרכז הארץ בשלושה שלבים: כיבוש יריחו, כיבוש העי, והברית עם הגבעונים.

פתחי ב"מפת ירושת הארץ" (עמ' 16). צבעי את אזור ממלכת גבעון, בצבע שונה מן האזורים הקודמים שצבעת.

סמני בעיגול את מספר התשובה הנכונה (בשאלות ב, ד, ו, ז).

- כיצד הגיבו מלכי הדרום, כאשר שמעו כי גבעון השלימה עם בני ישראל?
1. התאחדו כדי להלחם בישראל.
 2. הצטרפו לגבעון כדי להשלים עם ישראל.
 3. התאחדו ויצאו לנקום בגבעון.
 4. התאחדו עם מלכי הצפון ויצאו נגד ישראל.

1. סמני במפה בעיגול, את העיר שמלכה יזם את ברית הדרום.
2. סמני חיצים מעיר זו אל הערים הנוספות שהשתתפו בברית.

- כיצד הגיבו הגבעונים כשראו את מלכי הדרום יוצאים כנגדם?
1. יצאו להילחם באויביהם.
 2. ברחו לאפריקה.
 3. פנו לעזרת יהושע בעל בריתם.

במלחמה זו מתרחש הנצחון בשני משורים:

מלמטה: בתכסיס מלחמה שנקט יהושע, ומלמעלה: בסיוע ההשגחה האלוקית.

1. צטטי בקלף מס' 1: מה היה התכסיס בו השתמש יהושע?
2. צטטי בקלפים מס' 2 ו-3: אלו שני ניסים נעשו במלחמה?

בשמים

בארץ

שֶׁמֶשׁ בְּגִבְעוֹן דָּוָם וַיִּרְחַ בְּעַמְקֵי אֵילֹן (יב)

יהושע ביקש מהקב"ה להעמיד את השמש – שלא תשקע, ולעצור את הירח במקומו. מדוע ביקש יהושע כי השמש תמשיך להאיר? (סמני בעיגול את מספר התשובה הנכונה).

1. יהושע חשב כי נס זה יגרום לפחד ובהלה, והאויבים ינוסו מפני ישראל.
2. יהושע חשב כי אם תישקע השמש, האויבים יוכלו לנוס לעריהם ולהתבצר בהם, לכן ביקש שהשמש תמשיך להאיר, וישראל יוכלו להכות באויבים ולהשמדם.
3. הנס נעשה כדי שישראל לא יטעו בדרכם, בשובם למחנה בגלגל.

השלימי:

וְלֹא הָיָה כִּיּוֹם הַהוּא

לְשִׁמְעַת ה' בְּקוֹל _____ כִּי _____

אל יהושע מגיעים שליחים המודיעים לו כי חמשת המלכים מתחבאים במערה במקדה. יהושע כולאם במערה ומטפל בהם בסיוע המלחמה. מה עשה יהושע עם חמשת מלכי הדרום?

1. יהושע אמר לקציני המלחמה שיהרגו.
2. יהושע אמר לקצינים לשים רגליהם על צואר המלכים כדי להמחיש להם שה' יעזור לבני ישראל במלחמתם וכך ינצחו את כל אויביהם, אחר-כך תלה אותם וקברם במערה.
3. יהושע תלה אותם על העץ שבעה ימים.

פרק י' מתאר מסע מלחמה אחד שהחל בהגנה על יושבי גבעון והסתיים בכיבוש אזור הדרום. (חלק מן הערים כגון בית אל, ירושלים וגזר, וכן אזור הפלשתים נשארו בשליטת גויי הארץ ונכבשו על-ידי ישראל בתקופה מאוחרת יותר.) פתחי במפת ירושת הארץ (עמ' 16) וצבעי את אזור הדרום.

התאימי בין שם המקום והארוע שהתרחש בו.

"וְהָ הַשְּׁלִיחַ עָלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם."

"וַיִּדְם הַשָּׁמֶשׁ."

"וַיִּנְסוּ חֲמֵשֶׁת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וַיִּחַבְּאוּ בַּמְּעָרָה."

"וַיִּרְחַ עָמָד עַד יָקָם גּוֹי אֲבִיר."

כור יצ

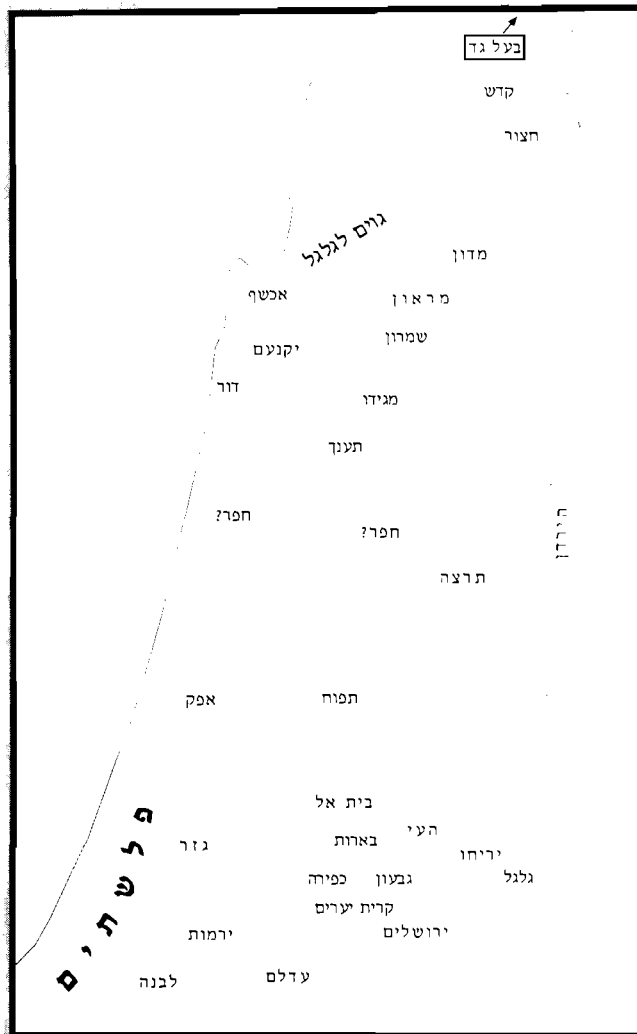
מלחמת הצפון

למלחמת כיבוש הצפון יש דמיון למלחמת כיבוש הדרום בשלושה עניינים:

1. ברית בין הממלכות

מלך חצור (חצור היתה "ראש כל הממלכות") שולח שליחים כדי לארגן ברית בין מלכי הצפון.

1. סמני במפה בעיגול את חצור.
 2. תחילה פונה יבין מלך חצור אל מלכי שלוש ערים, סמני חיצים מחצור אל ערים אלו.
- לאחר מכן הורחבה הברית וכללה את שאר מלכי הצפון.

2. דברי חיזוק ליהושע

במלחמת הדרום אומר ה' ליהושע:

"אֵל תִּירָא מֵהֶם כִּי בַיָּדְךָ נִתְּתִים" (י.ח).

ואף במלחמת הצפון מחזק ה' את יהושע: (צטטי)

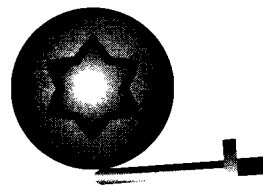
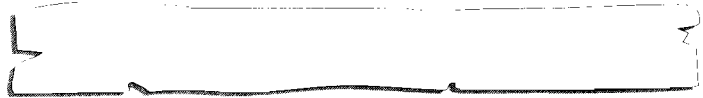

3. טכסיסי מלחמה

במלחמת הדרום:

"וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ פְּתָאם
כָּל הַלַּיְלָה עָלָה מִן הַגִּלְגָּל" (י.ט).

במלחמת הצפון: (צטטי)

בטבלה מופיעים הבדלים ושינויים בין שתי המלחמות.
השלימי בה את החסר.

מלחמת הצפון	מלחמת הדרום	המלחמה	ההבדלים בין המלחמות
			א כנגד מי יצאו בעלי הברית למלחמה?
	לא מוזכר בכתוב.		ב כמה לוחמים כנענים השתתפו במלחמה?
	לא מוזכר כי היו למלכי הדרום סוסים ורכב ברזל.		ג 1. האם היו לכנענים סוסים ורכב ברזל? 2. איזה ציווי מיוחד ניתן לגבי הסוסים ורכב הברזל?
			ד האם היו ניסים גלויים במהלך המלחמה? מהם?
פסוקים י-יא	מלך ירושלים נתפס ונתלה אך ירושלים לא נכבשה.		ה מה היה סופו של יוזם הברית וממלכתו?
פסוק יח	מלחמת הדרום לא ארכה זמן רב, האזור נכבש במסע מלחמה אחד.		ו כמה זמן נמשכה המלחמה?

עייני ברד"ק, מדוע יהושע לא חיזק את צבאו על ידי צירוף הסוסים ורכב הברזל?
מדוע נצטוו לעקר את הסוסים ולשרוף את המרכבות?

וציוה הקב"ה לאבד הסוסים והרכב, שהיו הגויים נלחמים בהם ובטחו ברכבם כי רב... וישראל בלא רכב וסוס ניצחום והפילום - "כי לה' הישועה".
לפיכך לא רצה הא-ל יתברך שיקחו ישראל להם הסוסים והמרכבות, כדי שלא יבטחו בהם גם הם, ויחשבו בלבם כי הסוסים יעשו המלחמות...

מצאי בפרקנו שלושה פסוקים הקשורים ל**מים**, צטטי ליד כל הגדרה את המילים המתאימות.

1. ביטוי שמשמעו: המון גדול
2. שם נאספו מלכי הצפון כדי להילחם בישראל
3. עד מקום זה רדפו ישראל את מלכי הצפון פעמים מוזכרת שרפה באש - היכן?

1. _____ 2. _____

צבעי במפת ירושת הארץ (עמ' 16) את אזור הצפון. (גם באזור הצפון נשארו ערים כנעניות שלא נכבשו, ביניהן אפק, תענך, מגידו ודור).

ויקח יהושע את כל הארץ ככל אשר דבר ה' אל משה
ויתנה יהושע לנחלה לישראל... והארץ שקטה ממלחמה. (יא, כג)

ר ו י ב

שירת הנצחון על מלכי כנען

בשירה מוזכרים המלכים שיהושע הרג במלחמה.
רוב המלכים - נכבשו גם עריהם, ואילו חלקם - עריהם נכבשו בתקופה מאוחרת יותר ולא בימי יהושע.

1. עייני בפרק יב, במה מיוחדת צורת כתיבתו של פרק זה משאר הפרקים בספר יהושע?

2. מצאי פרק נוסף בתנ"ך הכתוב בצורה מיוחדת:

ספר: _____ פרק: _____ נושא הפרק: _____

כמה מלכים מוזכרים בשירה?

לפי איזה סדר מוזכרים מלכי כנען בפרק?

על חלק מן המלכים המוזכרים בפרק, סיפר הכתוב כיצד נהרגו (כגון: מלך יריחו ומלך חצור...)
ואלו על ארבעה עשר מלכים אחרים (כגון: מלך קדש ומלך תרצה...) לא סיפר הכתוב כיצד נהרגו,
ורק נכתב באופן כללי "וְאֵת כָּל מַלְכֵיהֶם לְכַד יְהוֹשֻׁעַ וַיִּכֶם" (יא, יב).

בפרק יב' מסתיים חלקו הראשון של ספר יהושע,
המתאר את 7 שנות הכיבוש.

בראשית
ברא...

אמר רבי יצחק:

לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ"החדש הזה לכם", שהיא מצוה
ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח ב"בראשית"?
- משום "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (תהילים קיא), שאם
יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים,
הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו.
ברצונו - נתנה להם, וברצונו - נטלה מהם ונתנה לנו.

(רש"י, בראשית א, א)

33 מצרף אפרקים א-יב

בספר יהושע מתוארים חמישה שלבים בכיבוש וירושת הארץ.

1. מהם חמשת השלבים? (תוכלי להעזר במפת ירושת הארץ שצבעת)
2. באיזה פרק מסופר על כל שלב?

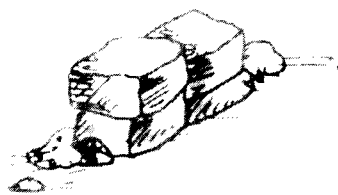
_____ פרק _____	1.
_____ פרק _____	2.
_____ פרק _____	3.
_____ פרק _____	4.
_____ פרק _____	5.

לפניך פסוקים/משפטים הקשורים לשלבי ירושת הארץ. כתבי ליד כל משפט לאיזה שלב שהזכרת בשאלה א, הוא מתאים.

1. מנעולה של ארץ ישראל _____
2. "שֶׁמֶשׁ בִּגְבֻעוֹן דוֹם וַיֵּרַח בְּעֵמֶק אֵילוֹן" _____
3. שקים בלים ולחם יבש _____
4. שבעה הכהנים נושאים שבעה שופרות _____
5. רכב ברזל וחילים רבים כחול אשר על שפת הים _____
6. "שִׁים לָהּ אֲרֵב לְעִיר מֵאַחֲרֶיהָ" _____
7. "חֲטָבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם" _____
8. "בִּבְכֹרוֹ יִיֻסְדָּנָה וּבְצַעֲרֵירוֹ יִצִּיב דִּלְתֶיהָ" _____
9. "וְאֵת חֲצוֹר שָׂרָף בְּאֵשׁ" _____
10. "וְה' הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם" _____
11. "וַיְכּוּ מֵהֶם... כְּשִׁלְשִׁים וְשֵׁשָׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם... וַיְכּוּם בַּמִּזְדָּר וַיִּמַּס לִבָּב הָעָם וַיְהִי לְמִים" _____
12. חמשה מלכים שהתחבאו במערה _____

היכן הופיעו?

יהושע מקים בארץ אבני זכרון לדורות הבאים.
צייני שלושה עניינים
בהם נזכרו אבנים.

1. _____
2. _____
3. _____

צייני פעמיים
היכן הוזכרו נעליים?

1. (רמז: סוף פרק ה') _____
2. _____

היכן מוזכר
"ספר הישר"?

1. (רמז: פרק י') _____

מי אני ומה שמי?

1. משרת משה - _____
2. הבטחנו כי נצא חלוצים לפני ישראל במלחמה - _____
3. החבאתי שני אנשים על גג ביתי - _____
4. עמדתי נד אחד - _____
5. נגליתי ליהושע וחרבי שלופה בידי - _____
6. בן כרמי בן זבדי בן זרח - _____
7. התחבאנו בין בית-אל ובין העי - _____
8. שני הרים ליד שכם, שם נעשה מעמד הברכה והקללה - _____
9. מלך ירושלים - _____
10. מלך חצור - _____

כור יו

"הארץ הנשארת"

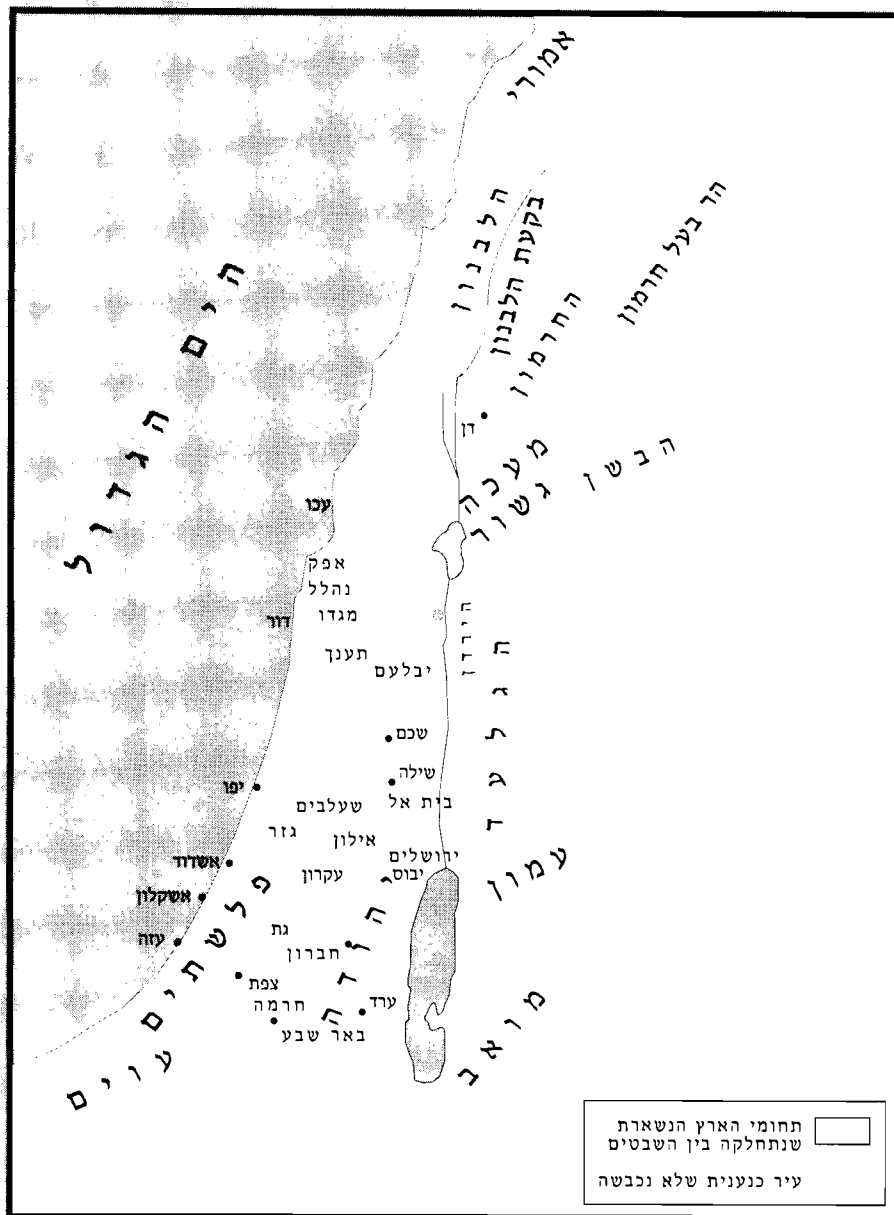

שבע שנים ארכה המלחמה. המחנה העיקרי, ובמרכזו אוהל מועד, שוכן עדיין בגלגל. משם יצאו יהושע ואנשי המלחמה לכל הקרבות ולשם חזרו לאחר כיבושי הערים. יהושע הוא עתה בן שמונים ותשע שנה. מלאכת הכיבוש נגמרה ברובה אך נשארו עוד איזורים בארץ שטרם נכבשו, איזורים אלו נקראים "הארץ הנשארת".

מדוע נקראים האיזורים שטרם נכבשו "הארץ הנשארת"?

צטטי:

בפסוקים מפורטים אזורי "הארץ הנשארת":
בדרום נשארה כל ארץ הפלשתים, ובצפון כל הלבנון וארץ הצידונים עד לבוא חמת.
מלבד שני אזורים אלו נותרו ערים כנעניות בודדות בעיקר במרכז ובעמק יזרעאל.

הדגישי בצבע במפה את שני האזורים הגדולים של הארץ הנשארת, ואת הערים הבודדות שלא נכבשו.

מדוע לא כבשו בני ישראל את כל חלקי הארץ?

עייני ביהושע יג, א: _____

שמות כג, כט-לא: _____

שופטים ב, כב-כג: _____

אלו בעיות יכולות לדעתך להיווצר, בגלל הישארותם של הכנענים בחלקים מן הארץ?

יהושע חילק בנחלות השבטים גם את האזורים שטרם נכבשו, וכל שבט היה צריך לכבוש את הערים שנפלו בחלקו.

חלוקת הנחלות בעבר הירדן המזרחי – פסוקים ח-סוף

את הנחלות הראשונות בעבר הירדן המזרחי

חילק _____,

לשנים וחצי השבטים: ראובן _____

את האזורים הללו כבש משה מידי _____

מלך האמורי _____

מלך הבשן. _____

פרק יז

חלוקת הארץ, נחלת כלב

פרקים יד-כא מתארים את חלוקת הארץ לשבטים.
כיצד חלקו את הארץ?

אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים
ויהושע וכל ישראל עומדים לפניו.

וקלפי של שבטים וקלפי של תחומין (=נחלות) מונחים לפניו.

והיה מכוון ברוח הקודש ואומר: זבולון עולה, ותחום עכו עולה עמו.

טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולון,

טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עכו.

וחוזר ומכוון ברוח הקודש ואומר:

נפתלי עולה ותחום גינוסר עולה עמו.

טרף בקלפי של שבטים, ועלה בידו נפתלי,

טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום גינוסר,

וכן כל שבט ושבט.

(כבא בתרא קכב א)

עייני בפסוק א' - מי היו אחראים על חלוקת הנחלות?

איש אחד משבט יהודה מבקש שיתנו לו נחלה ללא גורל (פסוקים ו-טו).

1. מי האיש? _____
2. מי ניגש עמו ליהושע? _____
3. בן כמה האיש היום? _____
4. למרות גילו, מציין האיש את יכולתו ורצונו לכבוש את נחלתו.
איזו עיר הוא מבקש לנחלה? _____
5. במה הוא מנמק את בקשתו? _____
6. מי גר בעיר זו? (פס' יב) _____
7. מה היה שמה של עיר זו בעבר? _____

פוק ניו

נחלת יהודה

כלב נלחם בענקים שהיו בחברון, ואחר־כך מגיע לדביר שגם בה היו ילידי ענק.
כלב מבטיח הבטחה אישית למי שיכבוש את העיר.

1. מהי ההבטחה? _____
2. מי זכה בפרס? _____
3. מה מבקשת עכסה מאביה? _____
4. כיצד נקראה דביר בעבר? _____

ירושלים (פסוק 30)

"ותרי ירושלים הוי" (=שתי ירושלים היו).

(ערכין לב)

'שהיתה ירושלים לפני שני עיירות, אחת עליונה ואחת תחתונה.
העליונה נפלה בגורל יהודה, והתחתונה בגורל בנימין.
ואחרי מות יהושע עלו בני יהודה ולקחו את חלקם ושרפו את העיר
כאש ועזבוה חרבה.

אבל ירושלים התחתונה שהיתה לבני בנימין לא אבו בני בנימין
להורישו, והיתה עומדת עד ימי דוד...
ודוד בנה ירושלים העליונה ועשה חומה אחת בהיקף, וסיבב לעליונה
ולתחתונה ונעשו שתיהן שם האחד ירושלים.

(מדרש תדשא כב)

1. בפרק טו מוזכרת ירושלים בתחומו של שבט יהודה, ובפרק יח (כה) מוזכרת ירושלים בתחומו של שבט בנימין. כיצד נסביר עובדה זו?

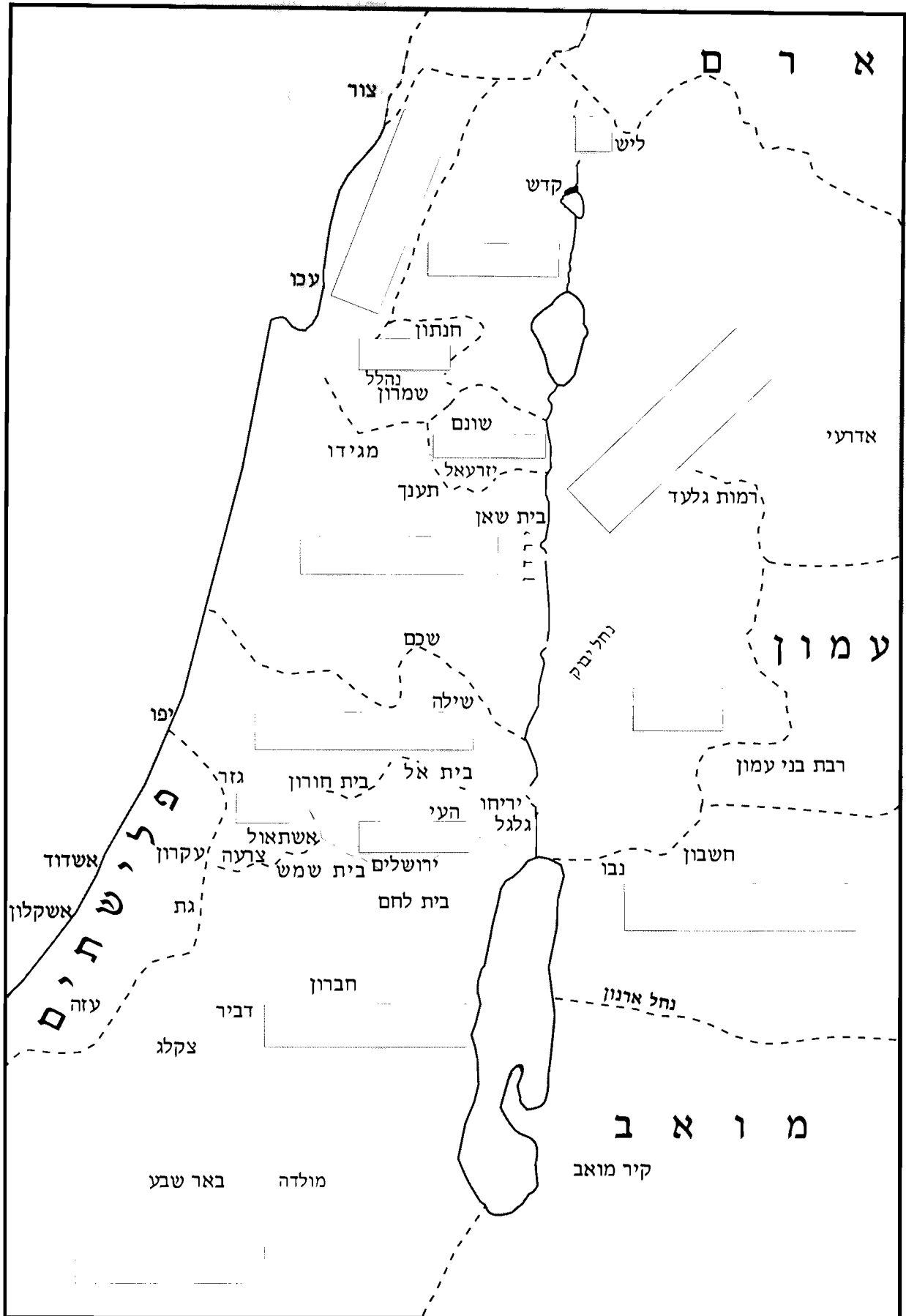
2. מתי הושלם כיבוש ירושלים? _____

סמני במפת נחלת יהודה את הערים הבאות:

1. סמני בעיגול את העיר שכבש עתניאל בן קנז.
2. סמני במשולש את העיר שקיבל כלב ונלחם עליה בעצמו.
3. סמני במלבן את העיר שהיתה בגבול שני שבטים, ויושבי יהודה לא יכלו להורישו. (במפרשים מובא כי בגלל שבועת אברהם לאבימלך לא יכלו עדיין בני יהודה לכבוש את העיר).

מפת הנחלות

פוקיב נו-יו

נחלות בני ישראל

בעמ' 38 מופיעה 'מפה אילמת' של נחלות שבטי ישראל. בתוך כל נחלה מצויינות במפה מספר ערים. פתרי את החידות הבאות, והשלימי את שם השבט שנחלה המתאימה.

א. אבינו נחשון, קפץ ראשון לים,
ואנו הראשונים שקיבלו נחלתם.
משבט המלוכה אנו באים.
ירושלים וחברון בתחומנו נמצאים.
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ב. יחד עם לוי נלחמתי בשכם,
יעקב אמר לנו: בישראל אפיצם.
נחלתי בתוך שבט יהודה
וערי: באר־שבע, צקלג ומולדה.
(רמז: בראשית מט ה-ז)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ג. אני הקטן בבני רחל
נחלתי גובלת בירושלים ובבית־אל.
(רמז: בראשית לה טז-יח)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ד. גבולי עובר ליד נחל ארנון
וכולל את ערי סיחון מלך חשבון.
אני הוא הבכור בין השבטים
סמל דגלי - דודאים.
(רמז: בראשית מט, ג)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ה. קיבלתי חלק מהגלעד ואת אדרעי
הגדול מבני יוסף הנני!
(רמז: בראשית מא, נא)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

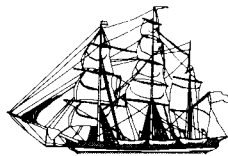
ו. ירשתי חלק מארץ עמון
את נחל יבוק, וגם מממלכת סיחון.
שמי קצר, ואני אחד מבני השפחות
ביקשתי מקום בו אוכל את צאני לרעות.
(רמז: במדבר לב, א-ה)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ז. מבני יוסף אני הוא השני,
בתחומי נמצאת שילה - המרכז הרוחני.
בגבולי נמצאת העיר בית-אל
ממני יצא יהושע - מנהיג ישראל.
(רמז: במדבר יג, ח)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ח. חצי משבטנו כבר קיבל את נחלתו
אנו קיבלתי את שכם ומגידו.
(רמז: יהושע יז, ב)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

ט. אחי יעסוק רק בתורה
ואני אדאג לפרנסה וסחורה.
עלי נאמר "לחוף ימים ישכון"
ובתחומי נהלל, חנתון ושימרון.
(רמז: בראשית מט, יב)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

י. אילה שלוחה על דגלנו
עיר המקלט קדש - בגבולנו.
(רמז: בראשית מט, כא)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

יא. באוהל ישבנו, בתורה עסקנו
יזרעאל ושונם בגבול נחלתנו.
(רמז: דברים לג, יח)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

יב. משה ברכנו "טובל בשמן רגלו"
ובתחומנו צור צידון ועכו.
(רמז: דברים לג, כד)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

יג. צרעה ואשתאול בנחלתנו
נחש עלי דרך - סמל שבטנו.
שמשון הגבור הוא אחד מבנינו,
'מאסף המחנה' הננו.
(רמז: בראשית מט, טז)
שם השבט: _____
השלימי את מקומו במפה

פּוֹרְקֵי נִי-י

נחלת בני יוסף - מנשה ואפרים

בפרק יז מוזכרות שתי בקשות שהופנו מצד בני יוסף אל יהושע.

הבקשה הראשונה (פס' ג-ד)

1. מי היו המבקשות? _____
2. מאיזה שבט היו? _____
3. מה ביקשו? _____
4. מה היתה הסיבה לבקשה? _____
5. האם יהושע נענה לבקשה? _____

הבקשה השנייה (פס' יד-יח)

1. מי היו המבקשים? _____
2. מה ביקשו? _____
3. בני יוסף טענו כי הם "עם רב", ואילו בנחלתם יש אזורים נרחבים שאין הם יכולים להתיישב בהם. מהם שתי הסיבות המונעות מבני מנשה להתיישב בכל שטחי נחלתם: _____

4. האם יהושע נענה לבקשתם? _____

5. כיצד בכל זאת מיעץ יהושע לבני יוסף להתגבר על הבעיה ולהתיישב באזורים נוספים בנחלתם? _____

חידה

מיהו?

שְׁעָלָה וַיֵּרֶד וְנָסַב וַתֵּאָרֶי וַיֵּצֵא וַפָּגַע וַעֲבַן

פרקים יח-י"א

הקמת המשכן בשילה, נחלות השבטים הנותרים

במשך ארבע-עשרה שנה של כיבוש ונחלה שכן המשכן בגלגל. מעתה נבחר מרכז רוחני חדש.

1. היכן השכינו ישראל את אוהל מועד לאחר שהיה בגלגל?
2. עייני במפת הנחלות בעמ' 38. בנחלת איזה שבט היתה עיר זו?

משכן שילה עמד 369 שנה.

חלוקת נחלות שבעת השבטים הנותרים

יהושע שולח משלחת משילה כדי לקבוע את תחומי שבעת הנחלות הנשארות.

כמה נציגים היו במשלחת מכל שבט?

עייני בפרק יח פס' יא עד פרק יט פס' מח.

כתבי את שמות שבעת השבטים לפי הסדר בו קיבלו את נחלתם.

נחלת שמעון (פרק יט)

שמעון ולוי לא נטלו חלק בארץ, בגלל שהרגו את אנשי העיר שכם. לשמעון אמר יעקב, "אֶחְלֶקְם בְּיַעֲקֹב" – כלומר, שיטול נחלתו בתוך שבט אחר. וללוי אמר: "אֶפְיֹצֵם בְּיִשְׂרָאֵל" – שלא יטול חלק אפילו בתוך שבט אחר, אלא נפוץ על פני כל אחיו.

(ביאור הגר"א)

1. בתוך איזה שבט ישב שבט שמעון?
2. מדוע לא קיבלו שמעון ולוי נחלה כפי שקיבלו שאר השבטים?

3. האם ידועה לך סיבה נוספת מדוע שבט לוי לא קיבל נחלה?

נחלת דן (פרק יט, מ-מח)

ולדן אמר: "דָן גֹּר אֲרִיָּה יִזְנֶק מִן הַבָּשָׂן" (דברים לג). מה זינוק זה (זינוק = קילוח מים) יוצא ממקום אחד ונחלק לשני מקומות, כך שבטו של דן נוטל לו חלק בשני מקומות.

(ספרי, ברכה שם)

פתחי במפת נחלות השבטים, סמני את נחלתו השניה של שבט דן (ליד העיר ליש).

פרקי הנחלה בספר יהושע פותחים באדם יחיד משבט יהודה שקיבל נחלה, והוא
לאחר מכן מובאות נחלות כל שאר שבטי ישראל, ובסיום מוזכרת עיר נוספת שאף היא ניתנה לאדם יחיד.

1. מיהו האדם האחרון שקיבל את נחלתו בארץ?
2. איזו עיר קיבל?
3. בנחלת איזה שבט נמצאת עיר זו?
4. האם הוא קיבל את העיר על-פי בחירתו בלבד, או שמא אף כאן שאלו באורים ותומים?

ויכלו מחלק את הארץ

סיכום פרקי הנחלה (פרקים יג-יט)

שלושה שלבים היו בחלוקת הארץ:

1. משה חילק בערבות מואב את נחלות השבטים:

_____ (פרק יג, ח).

צבעי במפה את נחלות השבטים הללו בצבע אדום.

2. יהושע חילק ב _____ את נחלות

השבטים: _____ (פרקים יד-יז).

צבעי במפה את נחלות השבטים הללו בצבע כחול.

3. יהושע חילק ב _____ את

נחלות השבטים הנותרים (פרקים יח-יט).

צבעי את נחלות השבטים הללו בצבע ירוק.

התאימי בין שם העיר, והשבט בו היא נמצאת:

יהודה

אפרים

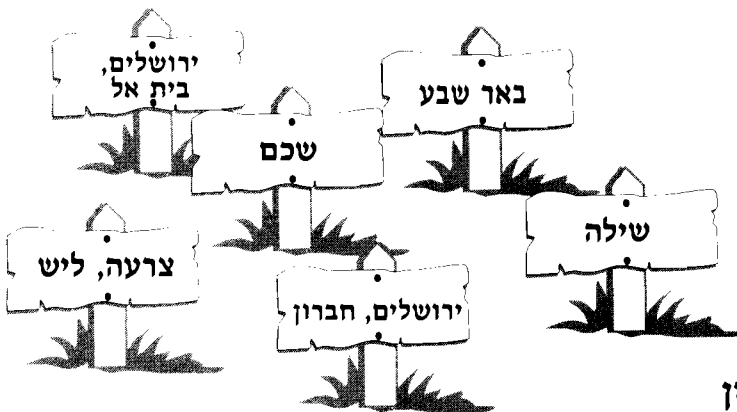
שמעון

מנשה

דן

בנימין

מי אמר למי?

1. "וְעַתָּה הִנֵּה אֲנֹכִי הַיּוֹם בֵּן חֲמִשׁ וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה... כִּכְחֵי אֲזוּ וּכְכֹחֵי עֵתָה לְמַלְחָמָה".
2. "אֲשֶׁר יָכַח אֶת קִרְיַת סֹפֵר וּלְכַדָּה וְנָתַתִּי לוֹ אֶת עֵכֶסָה בְּתֵי לְאִשָּׁה".
3. "מִדּוּעַ נָתַתָּה לִי נַחְלָה גּוֹרֵל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וְאֲנִי עִם רַב?"

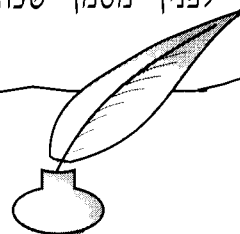
נור כ

ערי המקלט

לאחר גמר הכיבוש והחלוקה, נצטוו יהושע לקיים את האמור בתורה, ולהבדיל ערי מקלט וערי לוויים, ערים אלו יוחדו לצרכי כלל ישראל. הציבור מקדיש ערים מחלקו לאנשים המורמים מעם – הכהנים והלוויים, ולאנשים שהורחקו מן החברה – הרוצחים בשגגה.

לפניך "מסמך" שכתב אחד מזקני עיר המקלט בצר. השלימי בו את המלים החסרות.

בשלישי בשבת, ד' לחודש האביב, שנת ב' אלפים קס"ז

היום בשעה 11:00 הגיע בריצה מהירה לעיר, יוסף בן שמואל. הנ"ל סיפר כי בבוקר עסק בחטיבת עצים ביער, כשלפתע ניתקה קת הגרזן העשויה מתכת ועפה לאחור. לרוע המזל, עבר באותה שעה ביער גד בן משה. קת הגרזן פגעה בו, והוא נהרג. יוסף פחד מנקמת _____ ולכן לא התמהמה ורץ מיד אל _____ .

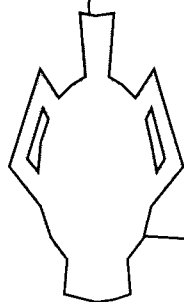
בשער העיר שמעו _____ את סיפורו, ולאחר עיון בבקשתו ניתנה לו הרשות להיכנס לעיר.

עתה על יוסף להמתין למשפטו שיערך בקרוב. בית הדין יצטרך להחליט האם הוא רצח ב _____ ואז דינו מיתה, או שהרצח היה ב _____ ויוסף יגלה ממקומו וישב בעיר המקלט עד יום מותו של _____ .

ובאתי על החתום

משה בן אלעזר הלוי

משה

כמה ערי מקלט הקדישו ישראל? _____

1. כתבי את שמות ערי המקלט שבעבר הירדן המזרחי: _____

2. כתבי את שמות ערי המקלט שבעבר הירדן המערבי: _____

3. סמני את ערי המקלט במפה שבעמוד הבא.

ערי המקלט נקראות גם "ערי _____ " (פס' ט), כיון שהן מיועדות למקלט.

פרק כ"א

ערי הלוויים

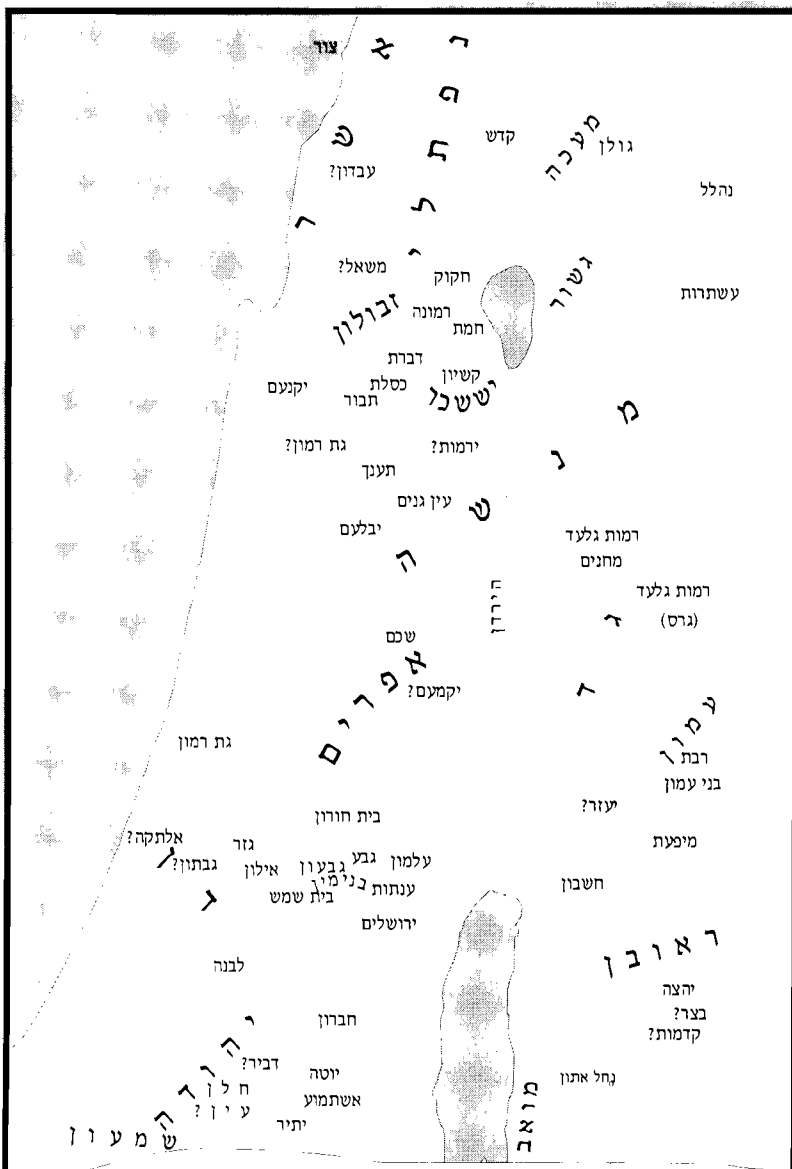
בפסוקים ט-מ מוזכרים שמות ערי הלוויים. האם גם ששת ערי המקלט המוזכרות בפרק כ"א נכללות בין ערי הלוויים? צטטי פסוק אחד להוכחת תשובתך!

עייני בפסוק לט, כמה ערים ניתנו ללוויים?

ערי הלוויים היו מפוזרות בכל חלקי הארץ (עייני במפה!).

חשבי, איזו תועלת היתה בכך לעם ישראל?

מפת ערי הלוויים

פסוקים מא-מג הם פסוקי סיום לפרקי הכיבוש והנחלה שבספר יהושע. השלימי את המלים החסרות בפסוקים:

יִתֵּן ה' לְיִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת לְאֲבוֹתָם

וְיִדְשׁוּהָ... וְלֹא עָמַד... בְּפָנֶיהֶם מִכָּל אִיבֵיהֶם...

לֹא נָפַל דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' אֶל בֵּית יִשְׂרָאֵל.

רוי רג

שיבת שנים וחצי השבטים לביתם ובניית המזבח בגלילות הירדן

בני ראובן גד וחצי המנשה, קיימו את הבטחתם למשה וליהושע, ללכת חלוצים בראש המחנה, ועתה לאחר שהשבטים כבר החלו להתבסס בנחלתם, הגיע זמנם לשוב לביתם.

סמני ✓ ליד המשפטים הנכונים.

יהושע מברך ומדריך את בני שנים וחצי השבטים:

1. מזהירם לשמור ולעשות את דברי התורה.
2. מציע להם להרבות בביקורים אצל בני תשעה וחצי השבטים שבארץ ישראל.
3. יהושע מצוה אותם שלא לקחת משלל המלחמה, אלא להשאירו לאוצר בית ה'.
4. יהושע אומר לשנים וחצי השבטים שיחלקו את השלל גם לאנשים שלא נלחמו בפועל אלא שמרו על המחנה.

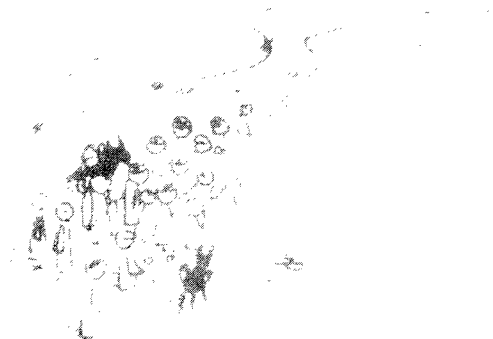
בני ראובן גד וחצי המנשה נפרדים מיהושע ופונים לשוב לביתם.
בדרכם עולים בליבם הרהורים וחששות לגבי העתיד.

קשה היא הפרידה מיהושע ומכל העם.
ארבע־עשרה שנים של עשיה משותפת
אינם דבר של מה בכך!

אולי בעוד שנים, יתנתק הקשר בין שני
חלקי העם, ובני ארץ ישראל המערבית
יאמרו לבנינו: "אין לכם חלק בה"
וימנעו מהם מלהגיע למקום המשכן...

אני איני מהרהר בעבר, אלא דואג על העתיד,
כיצד תישמר אחדות העם כאשר נהר הירדן
מפריד בינינו ובין שאר השבטים?

עלינו לבנות מצבת זכרון
שתהא עדות לדורות הבאים,
ותזכיר לבנינו את עבודת ה' בשילה
יחד עם כל שבטי ישראל.

מה עשו בני שנים וחצי השבטים כדי למנוע פירוד בעם בעתיד?

מה היתה תגובת ישראל כששמעו על מעשה זה?

בני ישראל שולחים משלחת כדי לברר את הענין. מי היו חברי המשלחת?

בני ישראל לא הבינו נכונה את מעשה בניית המזבח והם מוכיחים את בני שנים וחצי השבטים. צטטי מן הפסוקים את המלים המתאימות בכל מלבן:

כבר למדנו ממעשה עכן כי "כל ישראל ערבים זה בזה", כאשר אחד מן העם חוטא - כולנו נושאים באחריות! אם אתם תמרדו בה' - כולנו נענש!

מאז נבנה משכן שילה מותר להקריב קרבנות בשילה בלבד. בניית מזבח נוסף לעולה ולזבח היא מרד בה'!

אם חוששים אתם מפירוד, ומרגישים שאין בארצכם קדושה כמו בארץ ישראל המערבית - עברו לשבת עמנו ונתאחד כולנו בעבודת ה' בשילה! (האחדות והערבות ההדדית היו כה חשובים לעם עד כי כל שבט הסכים להקטין לשם כך את נחלתו!)

בני שנים וחצי השבטים שמעו את דברי המשלחת, ובדברים נרגשים הסבירו את מטרתם בבנית המזבח. דבריהם נתקבלו, ובני ישראל ברכו את ה' על כי נמנעה מלחמת אחים, והענין נתברר לטובה.

1. על מי נאמר? "וַיְבָרְכֶם יְהוֹשֻׁעַ וַיְשַׁלְחֶם".
2. "כִּי עַד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם".
3. "וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָעוּ בְּעוֹנוֹ".
(כולם נענשו ולא רק הוא)
4. "וַיִּטֵּב הַדָּבָר בְּעֵינַי וַיְבָרְכוּ אֱלֹקִים".

פרה כו

דברי יהושע האחרונים

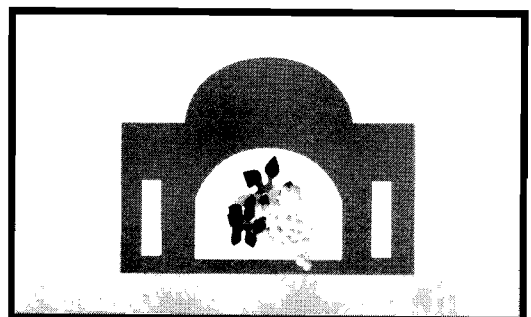
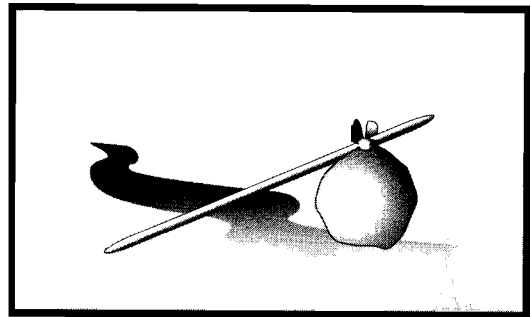
שני הפרקים האחרונים בספר יהושע עוסקים בשתי אספות שכינס יהושע בסוף ימיו. בעקבות משה רבו אוסף יהושע את העם, מסכם את התקופה שחלפה, ומדריך את העם לקראת העתיד. בנאומו מצביע יהושע על הנסיון הגדול העומד עתה בפני ישראל: החובה לסיים את ירושת הארץ, כדי שלא יושפעו לדעה מן הכנענים שנשארו לשבת בה. שתי דרכים עומדות בפני ישראל, ולכל דרך תוצאה שונה. השלימי את המלים החסרות בפסוקים.

פס' ח:
 "כי אם
 כְּאִשֶׁר עָשִׂיתֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה"

פס' ט:
 "וְאַתֶּם לֹא עֹמְדֵי אִישׁ בְּפָנֵיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה...
 אִישׁ אֶחָד מִכֶּם
 כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא

פס' יב:
 "כי אם
 הָאֱלֹהִים הַנִּשְׁאָרִים הָאֱלֹהִים אִתְּכֶם
 בְּכֶם"

פס' יג:
 "לא יוסיף ה' אלקיכם
 וְהָיוּ לָכֶם
 עַד אֲבַדְכֶם מֵעַל
 אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם ה' אֱלֹהֵיכֶם."

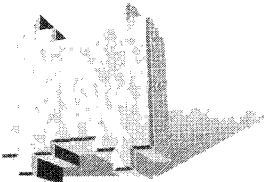

בראשית דרכו (בפרק א') ציוה ה' את יהושע:

רַק חֶזֶק וְאַמֵץ מְאֹד לְשֹׂמֵר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה
 מֹשֶׁה עַבְדִּי אֶל תְּסוּר מִמֶּנּוּ יְמִין וּשְׂמָאל (יהושע א, ז)

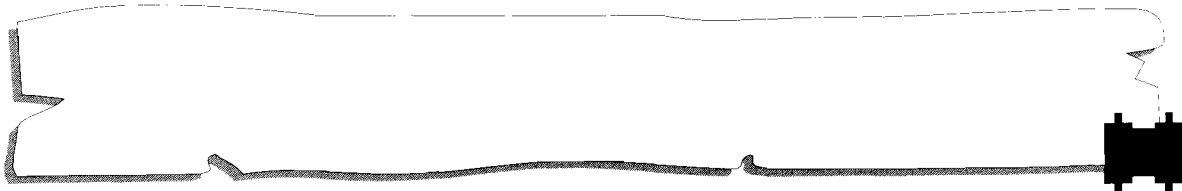
ואכן יהושע היה נאמן לדרך התורה ולמצוותיה, ואף הוביל את ישראל לעבוד את ה', כל ימי חייו.

1. עייני במקורות הבאים וכתבי איזו מצוה מופיעה בכל מקור.

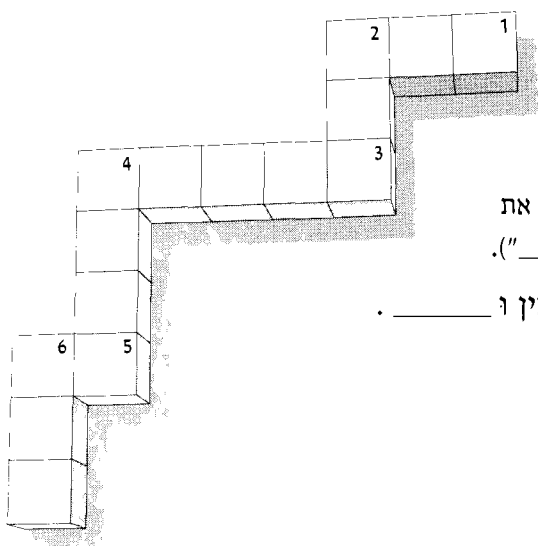

- _____ פרק ה' פס' ב-ט
- _____ פרק ה' פס' י-יב
- _____ פרק ח' פסוק כט
- _____ פרק ח' פס' ל-לה
- _____ פרק י"ד פס' א-ה
- _____ פרק כ'
- _____ פרק כ"א

2. את השליחות שקיבל יהושע לדבוק בדרך התורה, הוא מעביר בסוף ימיו לדור הבא. **מצאי פסוק בפרקנו, המקביל לפסוק ז' בפרק א' ביהושע (הפסוק המופיע בתחילת עמוד זה).** צטטי את הפסוק שמצאת:

פתרי את השאלות והשלימי בתשבץ - כל התשובות לפי הכתיב בתנ"ך.

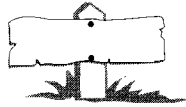

1. בא בימים.
2. "כי לא _____ דָּבַר אֶחָד מִכָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה'".
3. מילה שמשמעותה: למלכודת (אם ישראל לא יורישו את גויי הארץ, הם יהיו להם למקור פורענות "לפח ו _____").
4. יהושע מזהיר את העם שלא יסורו מן המצוות ימין ו _____.
5. " _____ עָמַד אִישׁ בְּפָנֶיכֶם עַד הַיּוֹם הַזֶּה".
6. הוא ירדוף אלף.

פרק כז

מעמד כריתת הברית

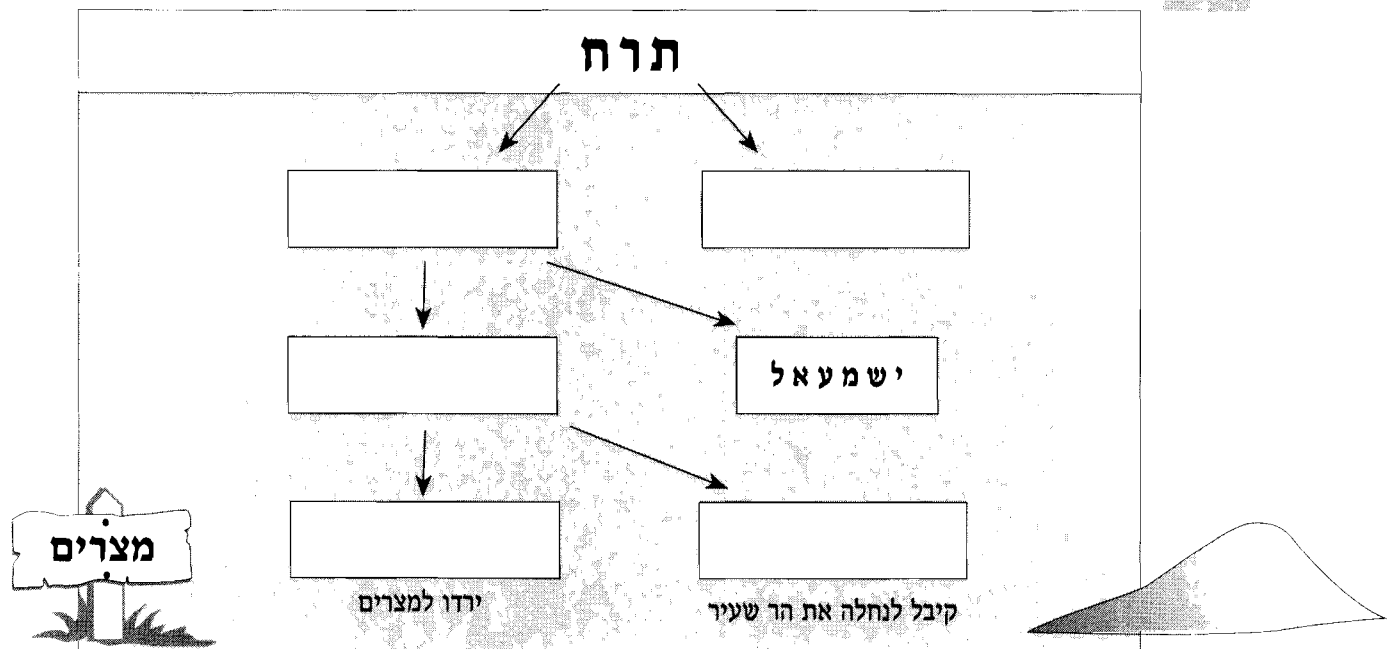
נאֹמו הראשון של יהושע (בפרק כ"ג), עיקרו אזהרה ואיום בעונש. יהושע מדגיש את החובה לסיים את ירושת הארץ, מזכיר את הסכנות בהישארות הכנענים בארץ, ומסיים בעונשים כבדים שיקבלו העוברים על מצוות ה'. נאֹמו השני של יהושע פותח בסקירה היסטורית, שמטרתה להזכיר לישראל את חסדי ה' עימם מאז ימי האבות ועד עתה, ובהמשכו כריתת ברית בין הקב"ה ובין בני־ישראל. ברית מחודשת זו מיוסדת על בחירה מרצון, וקבלה מאהבה של עול מלכות שמים.

1. היכן מתקיים מעמד הברית בסוף ימי יהושע?
2. באותו מקום התקיים בעבר מעמד נוסף לחיזוק הברית בין ה' ובין ישראל. מעמד זה התקיים בתחילת ימי הנהגת יהושע. באיזה מעמד מדובר? (רמז - סוף פרק ח')

"זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור" (דברים לב, ז)

1. יהושע מזכיר לבני ישראל את חסדי ה' עימם בעבר ובהווה. נקודת הפתיחה היא אביו של אברהם. השלימי את שמות הבנים החסרים בתרשים:

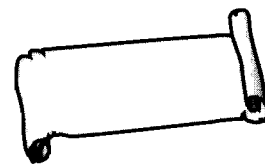

2. צייני נס אחד שעשה ה' לישראל במצרים:

ביציאת מצרים:

במדבר:

בארץ ישראל:

3. מדוע לדעתך מזכיר יהושע לישראל את ארועי העבר וחסדי ה' עימם?

מעמד בריתת הברית

1. צטטי את הפסוק המתאים:

לאחר שהזכיר יהושע את השגחת ה' על עמו, הוא מעורר את ישראל לבחור בעבודת ה' מרצון. יהושע מעמיד בפני ישראל את הבחירה, לעבוד את ה' או את אלהי גויי הארץ.

העם משיב: "חֲלִילָה לָנוּ..."

"גַּם אֲנַחְנוּ"

יהושע לא מסתפק בהצהרה זו, הוא חושש שמא יש בלב אחדים מישראל ספקות והרהורים זרים, שלא הביעו קודם לכן. הוא מזהיר את העם כי קשה לעבוד את ה' בגלל קדושתו וקנאותו.

העם שב ועונה ליהושע:

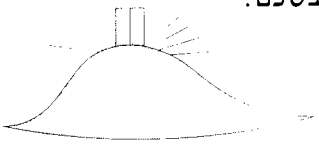
יהושע מבקש מהעם להעיד כי קיבלו עליהם עתה עול מלכות שמים באהבה.

והעם עונה:

יהושע קורא לישראל להסיר מתוכם כל צלם של אלהי נכר וכל מחשבה פסולה של עבודה זרה.

והעם משיב:

2. איזה ביטוי שנאמר במעמד הר סיני, דומה לדברי ישראל האחרונים במעמד בשכם?

1. איזה עדות שם יהושע לדורות הבאים?

2. היכן הונחה עדות זו?

בתפזורת האותיות מופיעה תפילה שתיקן יהושע ואנו אומרים אותה כל יום בסיום התפילה (לפני היציאה מבית הכנסת). התחילי ללכת מהאות **ע** (ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה ובאלכסון) ומצאי באיזו תפילה מדובר.

1. התפילה שתיקן יהושע:

2. פתחי בתפילה זו בסידור, אלו רעיונות המופיעים בנאומיו של יהושע (פרקים כג-כד) מופיעים גם שם?

ע	ש	ל
ב	ל	ו
ח	י	נ

יהושע תיקן לישראל את ברכת הארץ (ברכת "נודה לך" שבברכת המזון).

(ברכות מח)

פסוקים כט-לג עוסקים בשלושה אנשים שנקברו באזור הר אפרים.
מיהם אותם האנשים, והיכן נקברו?

יהושע כתב ספרו. והכתיב "וימת יהושע בן נון עבד ה'?" - שסיימו אלעזר.
והכתיב "ואלעזר בן אהרן מת" (לג?) - שסיימו פנחס.

(כבא בתרא טו)

עייני בפרק א' פסוק א':

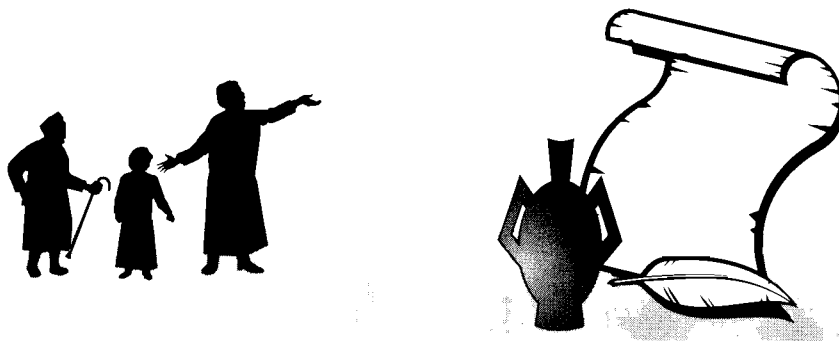
כיצד מכונה שם משה?

כיצד מכונה שם יהושע?

עייני בפרק כ"ד פס' כט - כיצד מכונה יהושע בסוף חייו?

מה את לומדת מכך על דמותו של יהושע?

חזק חזק ונתחזק!

מבנה ספר יהושע

נאומי הפרידה של יהושע (פרקים כג-כד)

סקירה היסטורית	אזהרה מפני השפעת גויי הארץ
הברית בשכם	

חלוקת הארץ (פרקים יג-כב)

בניית המזבח בגלילות הירדן ע"י שנים וחצי השבטים	הפרשת ערי מקלט וערי לויים	חלוקת נחלות השבטים הנותרים, בשילה	חלוקת נחלות יהודה ובני יוסף בגלגל	הארץ הנשארת חלוקת נחלות ראובן גד וחצי המנשה בערבות מואב ע"י משה
--	---------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	---

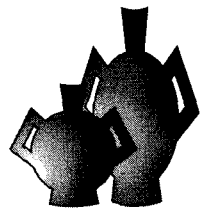
כיבוש הארץ (פרקים א-יב)

סיכום הכיבושים (שירת הנצחון על מלכי כנען)	כיבוש איזור הצפון	כיבוש איזור הדרום	הברית עם הגבעונים	חטא עכן המפלה בעי	כיבוש יריחו	המצוות הראשונות בארץ	נס חציית הירדן	חיזוק יהושע
				כיבוש העי				ההכנות למעבר הירדן
				מעמד הברכה והקללה				המרגלים ביריחו

כתבי ליד כל פסוק לאיזה נושא המופיע במבנה ספר יהושע הוא קשור:

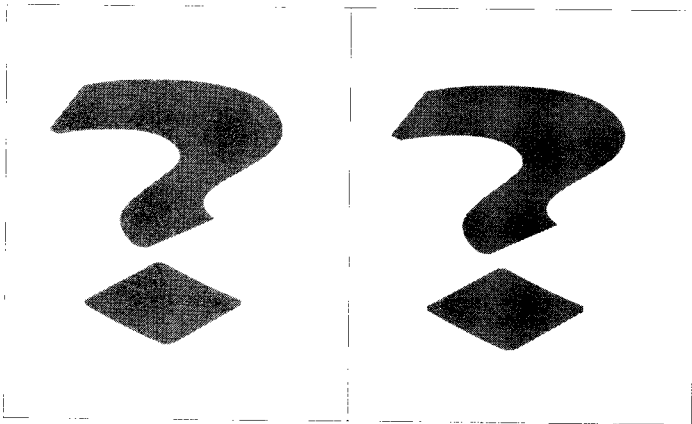
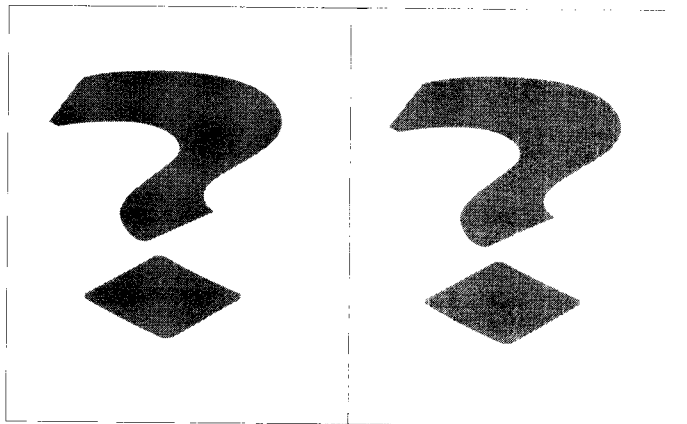
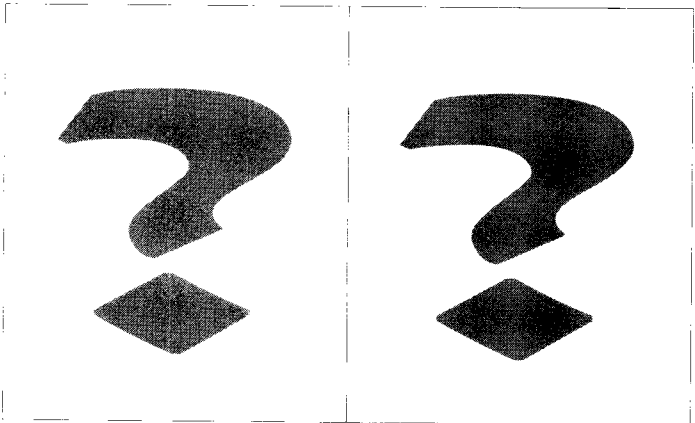
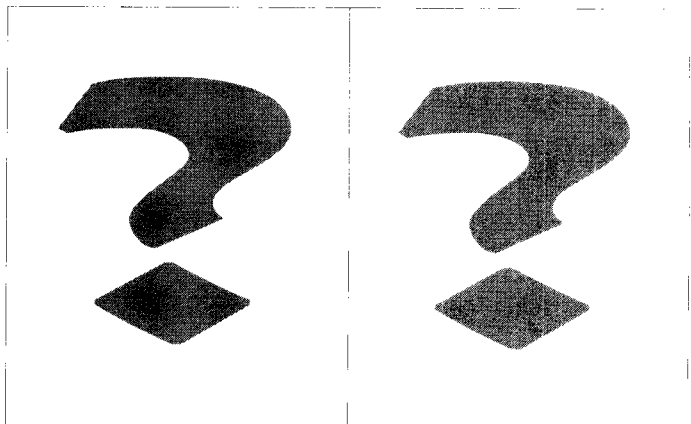
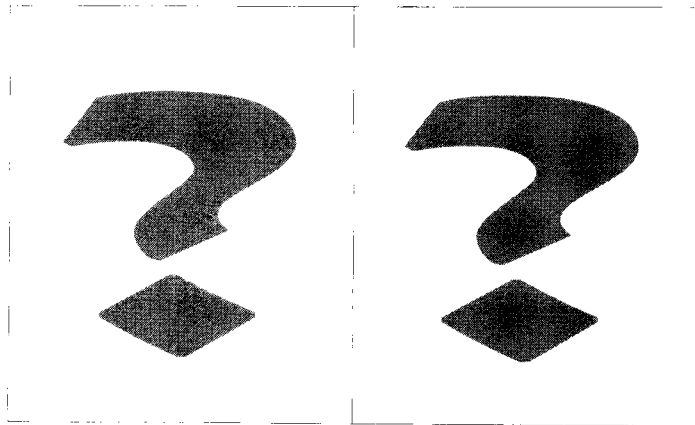
1. "ויַעֲשׂוּ גַם הַמָּה בְּעָרְמָה"
2. "לָנוּס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכָּה נֶפֶשׁ בְּשַׁגָּה"
3. "הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֶזֶק וְאַמֶּץ"
4. "שָׁמַשׁ בְּגִבְעוֹן דָּוָם וַיִּרַח בְּעַמֶּק אֵילֹן"
5. "חָטָא יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת בְּרִיתִי... וְגַם גָּבְּבוּ וְגַם כָּחֲשׂוּ וְגַם שָׁמוּ בְכַלְיָהֶם"
6. "כָּל גְּלִילוֹת הַפְּלִשְׁתִּים... כָּל יֹשְׁבֵי הָהָר מִן הַלְּבָנוֹן"
7. "מִדּוֹעַ נִתְּתָה לִי נַחְלָה גּוֹרֵל אַחַד... וְאַנִּי עִם רַב"
8. "בִּבְכָרוֹ יִסְדְּנָה וּבְצַעִירוֹ יֵצֵיב דְּלָתֶיהָ"
9. "רַק לְשֶׁבֶט לֹא נָתַן נַחְלָה, אֲשֵׁי ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחְלָתוֹ"
10. "מִזְבַּח אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא הֵנִיף עֲלֵיהֶן בְּרֹזֶל"
11. "כִּי יִשְׁאַלֶנּוּ בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם"
12. "אֵת סוּסֵיהֶם תַּעֲקֹר וְאֵת מְרַכְבֵּיתֵיהֶם תִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ"
13. "נַעֲשֵׂה נָא לָנוּ לְבָנוֹת אֵת הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח"
14. "אֵת ה' אֱלֹקֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע"

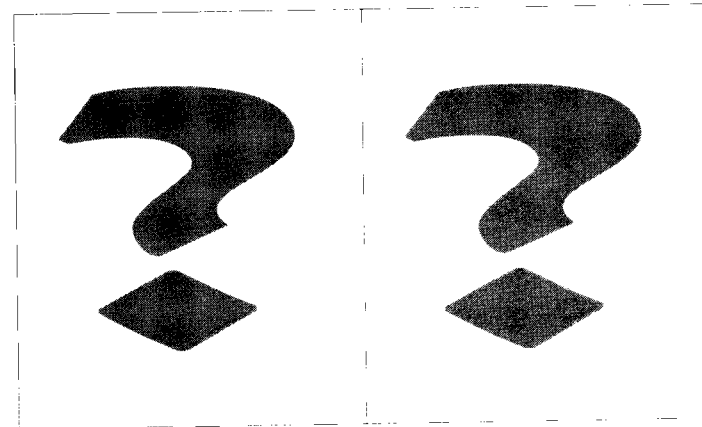
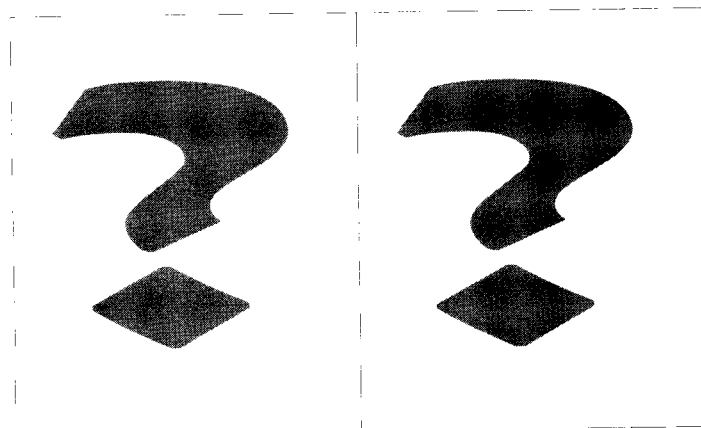
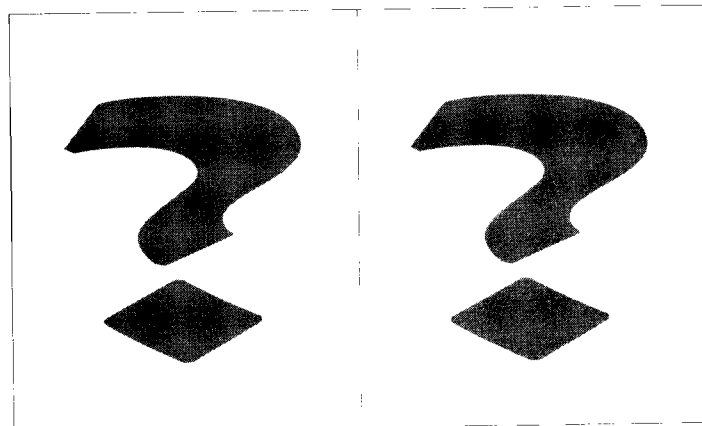
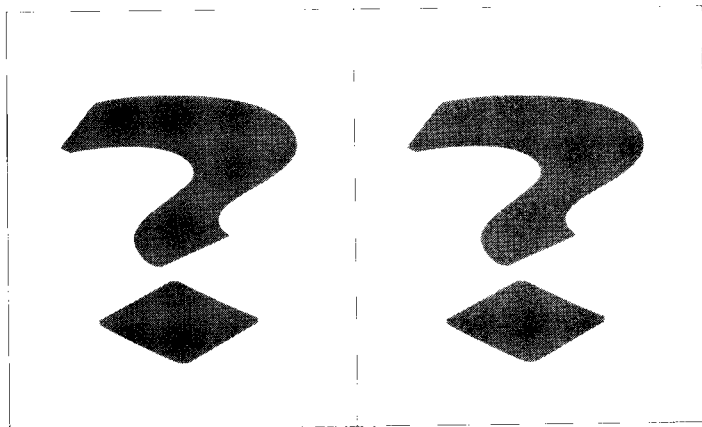
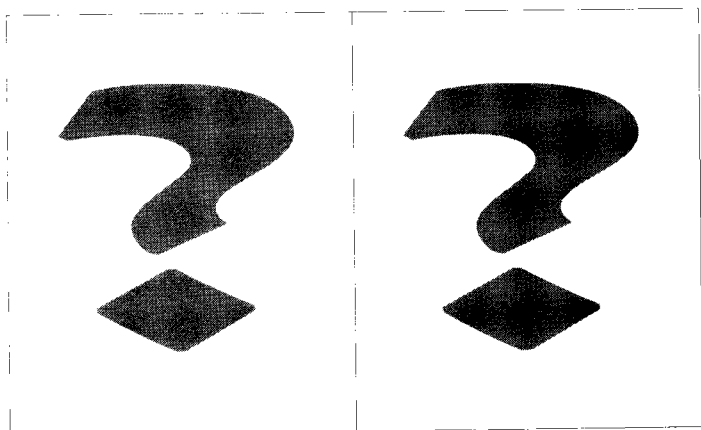
ספר יהושע

משחק הזיכרון

גזרי את הקלפים שבעמוד 57, ושחקו עם חברתך ב"משחק הזכרון".
צמד נכון הוא צמד בו מופיעים שאלה ותשובה נכונה.
לאחר המשחק הדביקי את הזוגות המתאימים בעמודים 54-55.

ספר יהושע

איזו תפילה ואיזו
ברכה תיקן יהושע
לישראל?

על איזה ארוע
נאמר: "ולא היה
כיום ההוא לפניו
ואחריו לשמוע ה'
בקול איש"

באילו שני
מקומות היה
משכן ה'
בתקופת
יהושע?

את ספר יהושע
ניתן לחלק לשני
חלקים
עיקריים, מהם?

יהודה ובנימין

חלוקת הארץ
נעשתה בשלשה
מקומות, היכן?

כמה מלכים הכה
יהושע בארץ
ישראל?

יהושע היה בן
110 במותו,
ונקבר בנחלתו
בתמנת סרח

דן ומנשה

בן כמה היה
יהושע במותו,
והיכן נקבר?

כיבוש הארץ
וחלוקת הארץ.

מהם חמשת שלבי
ירושת הארץ?

ירושלים נמצאת
בגבול נחלתם של
שני שבטים, מיהם?

14 שנה בגלגל
ואחר כך בשילה.

כשיהושע עצר את
התקדמות השמש
והירח.

תפילת עלינו לשבח
וברכת הארץ -
(נודה לך).

בערבות מואב,
בגלגל, בשילה.

31

יריחו, העי
גבעון,
דרום
צפון.

לשני שבטים היו
שתי נחלות
במקומות שונים,
מיהם?